דער פרשה קוואל

צוזאמען גענומען
פון די שמועסן פון

מורינו הגה"צ
רבי אברהם אלימלך
בידרמן שליט"א

שלח

מכון באר האמונה

בס"ד

דער פרשה קוואל

פאר קאמענטארן און הערות:
mail@derparshakval.com
718.484.8136

פאר גרעסערע באשטעלונגען (USA):
Wholesale@BeerEmunah.com

באקומט די גליונות וועכענטליך אין אייער אימעיל בחינם

זיך איינצושרייבן

לשה"ק
באר הפרשה
subscribe+subscribe@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
yiddish+subscribe@derparshakval.com

אנגליש
Torah Wellsprings
Torah+subscribe@torahwellsprings.com

היספאניש
Manantiales de la Torá
info+subscribe@manantialesdelatora.com

פראנצויזיש
Au Puits de La Paracha
info+subscribe@aupuitsdelaparacha.com

איטאליעניש
Le Sorgenti della Torah
info+subscribe@lesorgentidellatorah.com

רוסיש
Колодец Торы
info+subscribe@kolodetztory.com

מכון באר האמונה

ארה"ב:
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה

© 2025 כל הזכויות שמורות להמכון

עס איז נישט ערלויבט איבערצודריקן אויף קיין שום צורה
ואופן, אויף צו פארקויפן אדער פארשפרייטן פאר אייגינע
אינטערעסן אן שריפטליכע ערלויבעניש פון די מכון

אינהאלט

שלח

וזכרתם את כל מצות ה' - מיט אמונה באַקומט מען אַלעס וואָס מען דאַרף האָבן............... ד

והתחזקתם - די נחת רוח און שמחה אויבן אין הימל ווען א איד קעמפט קעגן זיין יצר................. ח

ולא תתורו - דער ערשטער יסוד פאַר קבלת עול מלכות שמים, היטן די אויגן!........................ יג

ספה"ק בת עין

אַךְ נוּכַל לוֹמַר עַל דֶּרֶךְ זֶה נאר אונז קענען זאגן אויף די וועג, **דְּהִנֵּה עִיקָּר בְּחִינַת חֶסֶד וְרַחֲמִים אֵינוֹ שׁוֹרֶה רַק עַל מִי שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בִּשְׁלֵימוּת** ווייל די עיקר בחינה פון חסד און רחמים רוהט נישט נאר אויף איינעם וואס איז מקבל אויף זיך אינגאנצן די עול מלכות שמים.

הַיְינוּ שֶׁמַּאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ הוּא מַנְהִיג וּמַשְׁגִּיחַ בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת דאס מיינט אז ער גלייבט מיט א גאנצע אמונה אז דער באשעפער פירט די גאנצע וועלט (מַנְהִיג) און גיב אכטונג אויף אלעס (וּמַשְׁגִּיח) מיט אלע פונקטליכע איינצעלהייטן (**בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת**), **וְעַל כָּל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה מִן כָּל אֵבֶר וָאֵבֶר** און אויף יעדע ריר און ריר פון יעדע גליד (אבר) און גליד, **וּמִתְבּוֹנֵן בְּדַעְתּוֹ** און דער מענטש טראכט אריין מיט זיין שכל, **שֶׁלּוּלֵא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ מְקוֹר הַחַיִּים בָּרוּךְ הוּא הָיָה נוֹתֵן לוֹ חַיּוּת וְכֹחַ בְּאוֹתוֹ אֵבֶר** אז ווען נישט דער באשעפער - געבענטש זאל זיין די נאמען - וואס איז דער 'מקור' (גרונד) פון לעבן גיבט אים די כח און לעבן אין די אבר וואס ער נוצט, **לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְנוֹעֵעַ בְּאוֹתוֹ אֵבֶר כְּלָל וואלט ער נישט אינגאנצן געקענט אפילו רירען זיין אבר.**

וּמִזֶּה יַבִּיט תְּמוּנַת ה' בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע און פון די בחינה פון 'קבלת עול מלכות שמים בשלימות' וועט ער זעהן דאס געשטאלט פונעם באשעפער א יעדע רגע און רגע, **וּמְקַיֵּים שִׁוִּיתִי ה' לְנֶגְדִּי תָמִיד** און ער איז מקיים די מצוה פון 'איך לייג שטענדיג דעם באשעפער'ס נאמען פאר מיינע אויגן', **וּמֵחֲמַת זֶה יִפּוֹל עָלָיו גּוֹדֶל אֵימָה וָפַחַד וְיִרְאָה וּבוּשָׁה וְהַכְנָעָה לִפְנֵי הַבּוֹרֵא עוֹלָם בָּרוּךְ הוּא** און דורך דעם וועט פאלן אויף אים א ציטער און א שרעק (אימה ופחד) און א פארכט (יראה) און א 'בושה' (שעמעדיגקייט) און א אונטערטעניגקייט פארן באשעפער - געבענשט זאל זיין די נאמען.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לִבְחִינַת יִרְאָה הַלָּזֶה זאל זיין די ווילן פון השי"ת אז אונז זאלן זוכה זיין צו די מדריגה.

(ד"ה ועתה יגדל נא)

תשו"ח להוצאת "גליון בת עין" באידיש

סדר ועימוד: **א.י.ש. אשדוד** shwrtz@bezeqint.net

פרשת שלח

וזכרתם את כל מצות ה' - מיט אמונה באַקומט מען אַלעס וואָס מען דאַרף האָבן

אין דער הייינטיגער פרשה (יג, כח-ל) ווערט דערציילט באריכות ווי די אידן האָבן זיך באַקלאָגט און געוויינט פון גרויס פחד אויף דעם אַז זיי קענען נישט פירן מלחמה קעגן די שטאַרקע 'ילידי הענק', פון די זיבן פעלקער וואָס וואוינען אין לאַנד כנען. קעגן זייער טענה, האָט כלב בן יפונה גע'טענה'ט, 'עלה נעלה'! זאָגט רש"י, 'עלה נעלה - אפילו אויב דער אויבערשטער וועט אונז הייסן אַרויפגיין מיט לייטערס צום הימל, וועלן מיר מצליח זיין אין אַלעס וואָס ער הייסט.

דאַרף מען פאַרשטיין, אויבנאויף, האָבן כלב'ס ווערטער נישט געקענט אָפּוואַרפן די טענה פון די מרגלים, אַז די 'ילידי הענק' זענען זייער שטאַרק. פאַרוואָס האָט כלב נישט פרובירט אָפּצוואוואַרפן זייערע טענות, נאָר ער האָט געזאָגט סתם 'עלה נעלה'... דאָס זעהט דאָך אויס ווי ער וואָלט געווען אַ 'מודה שלא ממין הטענה'.

ענטפערט דער פיאַסעצנער רבי, הרה"ק רבי קלונימוס קלמן זצ"ל הי"ד, בעל 'חובת התלמידים', אין זיין ספר 'אש קודש' (וואָס באַשטייט פון דברי חיזוק, וואָס ער האָט געזאָגט מחזק צו זיין צובראָכענע אידישע הערצער אין צייט פון די ביטערע צווייטע וועלט מלחמה), **אַז אַזוי דאַרף טאַקע** זיין די אמונה פון יעדן איד[א], נישט נאָר ווען ער זעהט מיט זיין שכל אז לויט'ן דרך הטבע קען זיין ישועה קומען, דאַרף ער גלייבן אין דעם באַשעפער אַז ער וועט איהם העלפן און שטאַרקן, נאָר אויך ווען ער

א. אויב דער מענטש לייגט גוט אַריין אין האַרץ אַז אַלעס וואָס ער האָט, זיין גוף און נשמה, זיין לעבן און די קינדער און אַלע פאַרמעגענס, אַלעס איז פון דעם אויבערשטען, טוט ער אייביג לויבן דעם אויבערשטען ברוך הוא פאַר אַלע חסדים וואָס ער טוט מיט איהם שטענדיג.

אַזוי זאָגן די ספרים וועגן דעם חטא פון די מרגלים (אין דער הייינטיגער פרשה). **ס'איז דאָך נישט דאָ אויף דער וועלט אַ מענטש וואָס האָט נישט אויף וואָס צו דאַנקען און לויבן דעם אויבערשטען**, ווי די וועלט זאָגט, יעדער איינער האָט אַ 'פולן האַלבן בעכער'. דער קלוגער מענטש קוקט אויף די פולע העלפט, און ער פרייט זיך מיט זיין חלק, אָבער דער נאַרישער מענטש זעהט שטענדיג פאַר זיינע אויגן דעם האַלבן בעכער וואָס איז ליידיג, און צוליב דעם באַקלאָגט ער זיך שטענדיג.

דאָס איז מרומז אין דעם וואָרט 'חכם', וואָס איז די ראשי תיבות פון די ווערטער **ח**'צי **כ**'וס **מ**'לאה... און אויף דעם זאָגט דער פסוק (תהלים קז, מג) 'מי **חכם** וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה''. דער 'חכם', וואָס זעהט אייביג דעם האַלבן פולן כוס, איז זיך אייביג מתבונן אין די חסדים פון דעם אויבערשטען, און ביי דעם מענטש וואס איז נישט קלוג, איז פאַרקערט...

אין דעם זענען די מרגלים נכשל געוואָרן. אנשטאט צו לויבן דעם אויבערשטען, האָבן זיי געקוקט נאָר אויף דעם וואָס עס זיך זיי **געדאַכט** אַז עס פעלט זיי, 'אפס כי עז העם'... און זיי האָבן געוויינט אַן אומזיסטן געוויין (תענית כט.). אויב זיי וואָלטן געהאַט שכל, וואָלטן זיי געקוקט אויפ'ן גוטן חלק, אויף די חסדים וואָס דער אויבערשטער טוט מיט זיי אייביג, און ממילא וואָלטן זיי זיך פאַרזיכערט אויף איהם אַז ער וועט זיי העלפן אַריינקומען אין ארץ ישראל אָן שוועריגקייטן.

מעגליך, אַז דאָס קען זיין מרומז פון די ווערטער פונעם 'בעל הטורים', אַנהייב הייינטיגע סדרה, שלַ**ח** לְ**ך** אנשי**ם** איז סופי תיבות '**חכם**'. דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו משה רבינו ע"ה, אַז ער זאָל שיקן נאָר אַזעלכע מענטשן וואָס זענען קלוג, און זיי ווייסן זיך צו פרייען מיט'ן האַלבן כוס וואָס איז פול...

בדרך צחות קען מען זאָגן, אַז דאָס איז מרומז אין דעם מנהג ישראל צו לייגן אַ בעכער אונטער די פיס פון דעם חתן ביי די חופה, און ער צעברעכט דעם בעכער. מ'וויל דערמיט מרמז זיין פאַר דעם חתן וואָס ער שטייט

יעצט ביים אָנהייב פון א נייע לעבן, צעברעך דעם 'ליידיגן' בעכער, און קוק נישט אויף דער ליידיגער העלפט פונעם בעכער... ממילא, וועסטו אייביג האָבן פאַר דיינע אויגן נאָר דעם 'כוס מלא ברכת ה'', און אַזוי וועסטו שטענדיג זיין גליקליך און צופרידן.

די גמרא זאָגט (ברכות נד.) 'בכל מדה ומדה שהוא מודד לך, הוי מודה לו במאד מאד'. דער פּשוט'ער פּשט אין די ווערטער פון חז"ל איז, אַז מ'דאַרף דאַנקען און לויבן דעם אויבערשטען סיי ווען ער פירט זיך מיט דיר מיט די מדה פון חסד, און סיי פאַרקערט ח"ו. ס'איז אָבער פּשוט, אַז ס'איז אַסאַך לייכטער צו דאַנקען דעם אויבערשטען ווען ער איז משפיע חסד אויף דעם מענטש, ווי ווען ער פירט זיך מיט מדת הדין ח"ו. ממילא, קען מען דאָך מקיים זיין די ווערטער פון חז"ל אויפ'ן לייכטערן אופן...

ליידער, פאַרגעסט אָבער דער מענטש צו דאַנקען דעם אויבערשטען, און מיר געפינען אַ ספּעציעלן לאו אין די תורה (דברים ח, יב-יז) 'פן תאכל ושבעת ובתים טובים תבנה וישבת, ובקרך וצאנך ירביון וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלוקיך וגו', ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', ווייל עס טרעפט זיך אָפט, אַז ווען די הצלחה שיינט פאַר דעם מענטש, און עס גייט איהם גוט אין אַלע זיינע וועגן, פאַרגעסט ער ליידער אַז דער אויבערשטער איז דער וואָס גיט איהם די הצלחה.

אַ איד האָט אַמאָל געפרעגט דעם קאָצקער רבי'ן זי"ע, די פאָלגענדע שאלה: ער איז אַמאָל געווען זייער רייך, און ער פלעגט זיך פירן יעדן טאָג צו קויפן אַ 'לאָטאָ'. אויך די משרתת וואָס האָט געאַרבעט ביי איהם אין הויז, האָט געטוהן דאָס זעלבע. זי האָט יעדן טאָג געקויפט אַ 'לאָטאָ', און ביים סוף פונעם טאָג, פלעגט ער איבערקוקןביידע צעטלעך, צי איינער פון זיי האָט געוואונען דעם 'לאָטאָ'. אַזוי האָט ער זיך געפירט אַסאַך יאָרן, אָבער לעצטענס, האָט ער ליידער פאַרלוירן זיין גאַנץ פאַרמעגן, און איז אויך געוואָרן אַן אַלמן ל"ע, אָבער ער האָט אָנגעהאַלטן זיין אַלטן 'מנהג', און ווייטער געקויפט אַ 'לאָטאָ' יעדן טאָג, און אויך די משרתת האָט זיך ווייטער אַזוי געפירט...

איינמאָל האָט ער ביים איבערקוקן ביידע צעטלעך, געזעהן אַז די משרתת האָט געוואונען דעם 'לאָטאָ', וואָס איז באַשטאַנען פון גאָר אַ שיינעם פאַרמעגן. ער האָט איר אָבער נישט דערציילט וועגן דעם, נאָר ער האָט באַשלאָסן חתונה צו האָבן מיט איר, און אַזוי וועט ער ווערן אַ שותף אין דעם גאַנצן פאַרמעגן וואָס זי האָט יעצט געוואונען פונעם 'לאָטאָ', און ער וועט ווייטער זיין פון די רייכע אידן אין שטאָט, 'כמקדמת דנא'. ער האָט אָבער מורא געהאַט, אַז אויב די משרתת וועט וויסן אַז זי האָט געוואונען דעם 'לאָטאָ', וועט זי נישט וועלן חתונה האָבן מיט איהם, ווייל ער איז דאָך אַן עני ואביון... האָט ער דעריבער געשיקט אַ 'שדכן' צו איר, אָנצוטראָגן פאַר איר דעם שידוך מיט איהם, און זי האָט אַוודאי מסכים געווען חתונה צו האָבן מיט איר בעה"ב, און זיי האָבן חתונה געהאַט כדת משה וישראל.

אַ פּאָר טעג נאָך די חתונה, האָט דער מאַן איר דערציילט מיט גרויס שמחה, אַז זיי וועלן בקרוב ווערן גאָר רייך, ווייל זי האָט געוואונען דעם 'לאָטאָ', און מיר וויסן דאָך אַז 'מה שקנתה אשה, קנה בעלה'... האָט די פרוי געזאָגט מיט אַ קרעכץ, אַז שוין אַ לאַנגע צייט וואָס זי פאַרקויפט איר 'לאָטאָ' צעטל פאַר איר טאַטן, און דאָס גאַנצע רייכטום וואָס זיי וועלן באַקומען, איז בכלל נישט זייערס...

יעצט איז דער איד געקומען פרעגן דעם קאָצקער רבי'ן זי"ע, אויב ער מעג איר גט'ן, ווייל דער גאַנצער שידוך איז געווען אַ 'מקח טעות'. האָט דער קאָצקער רבי איהם אָנגעשריגן:

מן הבאר

הרה"ק בעל 'יסוד העבודה' זי"ע האָט געטייטשט דעם פסוק אין דער היינטיגער פרשה (טו, לט) וזכרתם את כל מצות ה'. **'וזכרתם'** - איר זאָלט גוט געדענקען. **'את כל'** - אַלעס וואָס פּאַסירט מיט אייך. **מצות ה'** - איז געטוהן געוואָרן אויף דעם באַפעל פון דעם אויבערשטען ברוך הוא, און מיט זיין השגחה פרטית (ספר 'תורת אבות', אין נאָמען פון די כתבים פון הגה"צ רבי משה מידנער זצ"ל).

- צי דען זעהסטו נישט אַליין אַז דער אויבערשטער פירט די וועלט? קודם האָט ער דיך געמאַכט פאַר אַ 'יורד' ל"ע, און דערנאָך פאַר אַן אלמן ל"ע, אַלעס כדי די משרתת זאָל וועלן חתונה האָבן מיט דיר. פאַרשטייסטו נישט אַליין אַז דאָס איז געווען דער רצון פונעם באַשעפער? נו, אַז דו ווילסט, קענסטו איר געבן אַ גט...

פון די מעשה לערנען מיר, ווי די גאַנצע הנהגה פון דעם אויבערשטען אין יעדן פרט און ענין, איז מיט אַ פונקטליכן חשבון, און מיר דאַרפן גלייבן באמונה שלימה אין די השגחה פרטית פון דעם באַשעפער.

די גמרא (ברכות לה.) פרעגט אַ סתירה, אויף איין אָרט זאָגט דוד המלך ע"ה (תהלים כד, א) **'לה' הארץ ומלואה'**, און אויף אַן אַנדער אָרט זאָגט ער (שם קטו, טז) 'השמים שמים לה', **'והארץ נתן לבני אדם'**. ענטפערט די גמרא, 'כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה' (דער פשוט'ער פשט איז, אַז איידער דער מענטש מאַכט אַ ברכה אויף דעם מאכל, איז עס דעם אויבערשטען'ס: 'לה' הארץ ומלואה', און ער טאָר נישט געניסן דערפון, ווייל עס איז באַלאַנגט נישט צו איהם, אָבער נאָך דעם ווי ער מאַכט דערויף אַ ברכה, באַקומט ער עס פון דעם אויבערשטען).

האָט געזאָגט אויף דעם דער גאון רבי משה סאָלאָווייטשיק זצ"ל, אַז דאָ איז מרומז, אַז **'קודם ברכה'** - איידער דער מענטש האָט זוכה געווען צו די ברכה פון דעם אויבערשטען, זיין מצב איז נאָך ענג ל"ע, **דעמאָלס געדענקט ער גוט אַז 'לה' הארץ ומלואה'**, אָבער **'לאחר ברכה'** - ווען דער אויבערשטער האָט איהם שוין געהאָלפן און עס איז אַריין אַ ברכה אין אַלע זיינע פעולות, **דעמאָלס מיינט ער אַז 'והארץ נתן לבני אדם'**... ער פאַרגעסט אַז דער אויבערשטער האָט עס איהם געגעבן.

געוועגליך, ווען אַ מענטש באַגעגענט זיין חבר, און ער פרעגט איהם וואָס הערט זיך ביי דיר, איז אויב עס איז איהם גוט, וועט ער ענטפערן, 'אַלעס איז אין אָרדענונג, בסייעתא דשמיא', אָבער אויב יענער ליידט פון צרות און יסורים ח"ו, וועט ער ענטפערן 'אַלעס איז פון הימל'. דער חילוק צווישן די צוויי איז, אַז ווען דער מענטש איז מצליח, דאַכט זיך איהם אַז ער האָט געהאַט הצלחה אַדאַנק 'זיינע' פעאיגקייטן און כשרונות, ער לייקנט אָבער נישט ח"ו אין דעם באַשעפער, ווענן דעם זאָגט ער, 'אַלעס איז פיין, בסייעתא דשמיא'. דער אויבערשטער העלפט **אויך**... אָבער ווען ער איז אין אַ צרה ח"ו זאָגט ער אַז **'אַלעס'** - די גאַנצע צרה - איז פון הימל...

מ'קען זאָגן אַז דאָס איז מרומז אין די ווערטער פונעם 'בעל הטורים', אויפ'ן פסוק של**'ח** ל**'ך** אנשי**'ם**, סופי תיבות חכ"ם. דאָס איז אַ רמז, אַז דו זאָלסט דערוויטערן פון זיך דעם 'חכם', **זאָלסט נישט זיין 'צו-קלוג'**... לערן זיך פון די מעשה פון די מרגלים, אַז ווייל זיי זענען געווען 'צו-קלוג', האָבן זיי אַלעס קאַליע געמאַכט. נאָר גלייב אין דעם אויבערשטען מיט אמונה פשוטה, אָן 'שכל'...

מ'האָט אַמאָל אָנגעטראָגן אַ שידוך פאַר אַ בחור וואָס האָט געלערנט אין דער ישיבה פונעם גאון בעל 'חפץ חיים' זי"ע אין ראַדין. איז דער בחור געפאָרן באַגעגענען דעם טאַטן פון די מדוברת, און כאַפּן אַ שמועס מיט איהם. ווען דער בחור איז צוריקגעקומען צום 'חפץ חיים', האָט ער געשילדערט פאַר דעם 'חפץ חיים' די שרעקליכע אָרימקייט וואָס ער האָט דאָרט געזעהן. דער טיש האָלט זיך אויף שוואַכע פיס, און גאַנצע דאָס הויז האַלט ביים איינפאַלן, א.א.וו., ווי איינער זאָגט, אַז ער זוכט נישט אַזאַ אָרימען שידוך. האָט דער 'חפץ חיים' איהם אויסגעהערט בכובד ראש, און ער האָט איהם געפרעגט:

- נו, און וועלכע **נאָך** מעלות האָסטו דאָרט געזעהן?...

מיט זיין קדושה, האָט דער 'חפץ חיים' נישט געזעהן אין אָרימקייט קיין שום חסרון, נאָר אדרבה, ער האָט גאָר געזעהן דערין אַ 'מעלה', אַזוי ווי חז"ל זאָגן (חגיגה ט:) אַז אָרימקייט איז שיין פאַר די אידן. און דאָס איז ווייל, געוועגליך האָט דער אָרימאַן אַ צובראָכן האַרץ, און איז אייביג אונטערטעניג צום באַשעפער.

(פון דעם קען מען אויך פארשטיין, אַז דער מענטש וואָס איז סיי-ווי אונטערטעניג צום באַשעפער, אויך אין צייטן ווען עס איז איהם 'לעכטיג', איז עס נישט קיין חסרון אויב ער איז רייך...).

ענליך דערציילט מען, אַז ווען די רעביצין פונעם 'חפץ חיים' זי"ע איז נפטר געוואָרן און מ'האָט איהם געפרעגט וואו מ'זאָל איר לייגן אינעם בית החיים, האָט דער 'חפץ חיים' געזאָגט אַז מ'זאָל איר לייגן צווישן די אָרימעלייט, צוגעבנדיג, דער פסוק זאָגט די ווערטער **'כי יעמוד לימין'** (דער אויבערשטער שטייט ביי דער רעכטער זייט פונעם מענטש) נאָר ביי אַן **'אביון'**, און ס'איז נישט פאַרהאַן אַ גרעסערער זכות פון דעם...

אַמאָל שבועות פאַרטאָגס, האָט איינער פון די חסידים געזעהן דעם גערער רבי'ן, הרה"ק בעל 'בית ישראל' זי"ע, ווי ער דרייט זיך אַרום פאַרטיפט אין זיינע הייליגע געדאַנקען, און שפּאַצירנדיג אַזוי, האָט ער גע'חזר'ט דעם פסוק אין רות (א, כא) אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'. האָט דער חסיד געטראַכט ביי זיך, אַז דער רבי האָט זיך מסתמא דערמאָנט פון די מאורעות וואָס האָבן פאַסירט מיט איהם אין די ביטערע צווייטע וועלט מלחמה, וואו ער האָט ליידער פאַרלוירן זיין גאַנצע משפחה הי"ד. ווען דער 'בית ישראל' האָט איהם באַמערקט, האָט ער איהם געזאָגט:

זעהט חלילה נישט קיין אויסוועג לויט די טבע פאַר זיין ישועה, זאָל ער גלייבן אין דעם אויבערשטען אַז ער וועט איהם העלפן, און זיך שטאַרקן מיט אמונה און בטחון.

אדרבה, אין אַזאַ צייט איז גוט ער זאָל זיך נישט איינשפאַרן צו געפינען עפּעס אַ 'שכל' און אויסוועג מיט'ן דרך הטבע, ווייל וויבאַלד אויפ'ן פשוט'ן וועג וועט ער נישט טרעפן, קען זיין אמונה חלילה קאַליע ווערן, און אַ פגם אין זיין אמונה און בטחון אין דעם אויבערשטען קען חלילה צוריקהאַלטן זיין ישועה. און דאָס האָט כלב בן יפונה געזאָגט, ס'איז טאַקע אמת אַז דאָס פאָלק וואָס וואוינט דאָרט איז זייער שטאַרק, ס'איז אויך ריכטיג אַז די שטעט זענען גאָר שטאַרק באַפעסטיגט וכו', אָבער איך גלייב אין דעם אויבערשטען, וואָס ער איז דאָך העכער פון די טבע, אַז ער וועט מיר העלפן. 'עלה נעלה וירשנו אותה' - אָן 'שכל' און אָן 'סברות'. נאָר אמונה און בטחון אין דעם אויבערשטען אויף אַזאַ אופן, קען דערנענטערן די ישועה[ב].

- מיר זאָגן אין רות (שבועות) אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ה'. ווען דער מענטש דרייט זיך 'מיט די נאָז אַרויף' (ער האַלט זיך גרויס). דאָס הייסט, עס דאַכט זיך איהם אַז 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה'. **'אני מלאה הלכתי'**... דאַן ווערט מקוים ביי איהם די סיפא פונעם פסוק: **וריקם השיבני ה'**, דער אויבערשטער כביכול נעמט חלילה אַראָפּ פון איהם זיין השגחה, און דאַן, קען ער סיי-ווי נישט מצליח זיין, און ער וועט מוזן אנערקענען אַז דער אויבערשטער פירט די וועלט, און אויפהייבן די אויגן און דאָס האַרץ צום באַשעפער ער זאָל איהם העלפן, און אַז ער וועט האָבן הכנעה, וועט דער אויבערשטער איהם העלפן.

אַלס בחור, האָט מען אָנגעטראָגן פאַר דעם בילגרייער רב, הגה"צ רבי מרדכי רוקח זצ"ל, אַ שידוך פון אַ מיוחס'דיגע רייכע משפחה, וואו ס'איז געווען 'תורה וגדולה במקום אחד'. די שטוב-מענטשן פון זיין טאַטן, דער פריערדיגער בעלזער רב הרה"ק מהרי"ד זי"ע, האָבן זיך געראַכטן אַז דער בעלזער רב וועט זיך אַוודאי 'צוכאַפּן' צום שידוך. צו זייער שטוינונג, אָבער, האָט דער בעלזער רב אָפּגעוואָרפן די הצעה, זאָגנדיג, אַז **ער וויל נישט אַז זיין זון זאָל אויפשטיין אינדערפרי ווויסנדיג אַז ער האָט וואָס צו עסן מיט גרויס הרחבה**. אדרבה, ענדערש זאָל ער האָבן ווייניג און דאַרפן מתפלל זיין דריי מאָל אַ טאָג אַז דער אויבערשטער זאָל איהם שפּייזן בהרחבה ובהיתר, און אַזוי וועט ער האָבן אַ שטענדיגן קשר מיט'ן באַשעפער, האָט דער בעלזער רב געזאָגט. ווייל באמת, איז דאָך דאָס דער רצון פון דעם אויבערשטען, אַז דער מענטש זאָל זיין דבוק אין איהם בכל יום ובכל עת ובכל שעה, ווי דער מדרש זאָגט אין דער הייניטיגער פרשה (במדב"ר פי"ג, ו) 'התאווה הקדוש ברוך הוא לדירה בתחתונים' - דער אויבערשטער האָט געגליסט צו האָבן אַ 'וואוינונג' אויף דער אונטערשטער וועלט.

איינער פון די תלמידים פון דער נאָוואַרדיקער ישיבה, איז ליידער געווען אַ בלוטיגער אָרימאַן ל"ע. ער איז אָבער געווען אַ 'שמח בחלקו', און איז אייביג געווען גליקליך און צופרידן, גלייבנדיג באמונה שלימה אַז די פרנסה איז באַשטימט פאַר איהם פון הימל. יעדן טאָג האָט די משפחה זיך געשפּייזט מיט אַ שטיקל ברויט און אַביסל פּוטער, זיך צו דערקוויקן דאָס האַרץ. האָט איינמאָל פּאַסירט, אַז אַ קאַץ האָט זיך אַריינגעכאַפּט אין זיין הייזקעלע און אויפגעגעסן דאָס ביסל פּוטער וואָס איז געווען אָנגעגרייט פאַר איהם. ווען ער איז אַהיימגעקומען אין אָוונט, האָבן די בני בית איהם דערציילט מיט ווייטאָג וואָס דאָ האָט פּאַסירט, אַז אַ קאַץ האָט אויפגעגעסן זיין פּאָרציע פּוטער. ער איז אָבער נישט נתפעל געוואָרן דערפון, און געענטפערט: די קאַץ האָט נישט אויפגעגעסן **מיין** פּאָרציע. לכתחילה, האָבן די בני בית געמיינט אַז ער וויל דאָ האַלטן אַ וויכוח מיט זיי און זאָגן אַז די קאַץ האָט אויפגעגעסן פון **זייערע** פּאָרציעס, און נישט **זיין** פּאָרציע. האָבן זיי איהם ערקלערט אַז זייערע פּאָרציעס זענען געלעגן אין אַן אַנדער אָרט אין הויז, און ממילא איז קלאָר, אַז די קאַץ האָט אויפגעגעסן **זיין** פּאָרציע. האָט דער נאָוואַרדאקער תלמיד זיי געזאָגט:

- פון דעם וואָס די קאַץ האָט אויפגעגעסן דאָס שטיקל פּוטער, איז דאָך 'אגלאי מילתא למפרע', אַז **לכתחילה איז די פּאָרציע פּוטער נישט געווען מיינס**, נאָר עס האָט געהערט צו די קאַץ, ווייל אויב עס וואָלט געווען **מיין** פּאָרציע, וואָלט די קאַץ עס נישט אויפגעגעסן...

ב. די ספרים זאָגן אויפ'ן פסוק (תהלים קכא, א) 'אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי'. ווען דער מענטש זעהט נישט חלילה די ישועה פאַר'ן אויג, זאָל ער זיך מחזק זיין מיט 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ'. ווען דער אויבערשטער

נאָך מער, זאָגט דער 'שפת אמת' (שלח תרל"א, ד"ה 'ולא'), אַז די מרגלים האָבן געזעהן מיט רוח הקודש אַז זיי זענען נישט בכח אַריינצוקומען אין ארץ ישראל מיט'ן דרך הטבע, אָבער אויב זיי וואָלטן זיך געשטאַרקט מיט זייער אמונה אין דעם אויבערשטען, וואָלטן זיי אַרויסגעגאַנגען אויסער די טבע און זיי וואָלטן יא זוכה געווען אַריינצוקומען אין ארץ ישראל, ווייל אזוי גרויס איז דער כח פון אמונה מבטל צו זיין אַלע כוחות פון די טבע.

דער 'שפת אמת' שרייבט: באמת, איז אויך דער חטא פון די מרגלים געווען אַז עס האָט זיי געפעלט אמונה, אַזוי ווי אא"ז הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' זי"ע האָט געזאָגט, אַז עס האָט אויסגעזעהן אין זייערע שכל'דיגע אויגן אַז זיי זענען נישט בכח אַריינצוקומען אין ארץ ישראל, ווייל זיי האָבן געזעהן מיט זייערע שכל'דיגע אויגן און מיט 'רוח הקודש', אַז די אידן קענען יעצט נישט אַריינקומען אין ארץ ישראל, אַזוי ווי עס האָט צום סוף טאַקע פּאַסירט, אָבער אויב זיי וואָלטן געגלייבט און זיך מבטל געווען צום רצון פון דעם באַשעפער, וואָלט דאָס אַליין זיי געהאָלפן אַרויסצוגיין פון די טבע, אַזוי ווי דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו אברהם אבינו ע"ה, 'צא מאצטגנינות שלך'[ג], און דער פסוק זאָגט טאַקע (בראשית טו, ו) והאמין בה', אַז דורך דעם וואָס אברהם האָט געגלייבט אין דעם אויבערשטען, איז ער ארויס פון די דרך הטבע, און פון די שליטה פונעם מזל.

והתחזקתם - די נחת רוח און שמחה אויבן אין הימל ווען א איד קעמפט קעגן זיין יצר

אויף דעם פסוק אין דער היינטיגער פרשה (יג, יז) 'ועליתם את ההר'[ד], זאָגט דער 'ברית אברם',

---

האָט באַשאַפן הימל און ערד, האָט ער עס באַשאַפן אַ 'יש מאין'. ממילא, וואָס האָסטו צו זיין איבערגעשראָקן און צעטומלט. אויך אויב עס זעהט אויס אין דיינע אויגן אַז דיין ישועה 'עקזיסטירט' נישט חלילה, **זאָלסטו זיין זיכער אַז עס וועט קומען**, אַזוי ווי ס'איז געווען ביי בריאת שמים וארץ, וואָס זענען באַשאַפן געוואָרן אַלס אַ 'יש מאין'. ('תורת משה' ריש פ' ויצא, ד"ה 'במדרש', און אַזוי שרייבט אויך דער גאון רבי חיים פלאג'י זי"ע אין זיין ספר 'חיים וחסד', אויף תהלים)

ג. אויפ'ן פסוק אין פרשת המן (שמות טז, טו) 'ויאמרו איש אל אחיו מן הוא', האָט הרה"ק בעל 'אהבת ישראל' זי"ע געטייטשט, אַז די ווערטער **'מן הוא'** האָבן די זעלבע אותיות ווי דאָס וואָרט **'אמונה'**. דאָס קומט מרמז צו זיין, אַז פונקט אַזוי ווי אין דעם מן האָט מען געשפּירט אַלע טעמים אויף דער וועלט, וואָס דער מענטש האָט געוואָלט פילן דערין האָט ער געפילט, אַזוי **קען מען מיט'ן כח פון אמונה, באַקומען אַלעס וואָס מען דאַרף האָבן...**

הרה"ק בעל 'נתיבות שלום' מ'סלאָנים זי"ע, שרייבט ('נתיבות שלום', מכתבי קודש, מכתב ר"ב, ובהערה שם), אַז ווען ער איז געווען אין שפּיטאָל אין די שווערסטע מצבים ל"ע, האָט ער געשעפּט חיות פון דעם מאמר חז"ל אַז **'הקדוש ברוך הוא למעלה מראשותיו של חולה'**. ער גיט צו, אַז ער האָט געשפּירט, אַז פונקט אַזוי ווי מיר געפינען (שמ"ר פ"ב, ב; מדרש שוחר טוב, תהלים יא) אַז די שכינה האָט זיך קיינמאָל נישט אַוועקגערירט פונעם כותל המערבי, די זעלבע איז ביי אַ חולה וואָס די שכינה איז 'למעלה מראשותיו', און דאָס האָט איהם געגעבן כח צו שטאַרקן זיך אויף אַלע מצבים.

אויך איז באַקאַנט וואָס די בעלי המוסר ברענגען אַ מעשה מיט אַ איד וואָס איז געגאַנגען אין אַ וויסטן מדבר, 'מקום ציה וצלמוות', און פלוצלינג זעהט ער סימנים פון טריט נעבן זיינע טריט. האָט ער זיך דערשראָקן, ווער ווייסן ווער ס'איז דאָ פריער געגאַנגען... האָט מען איהם געענטפערט פון הימל, אַז דער אויבערשטער בכבודו ובעצמו שפּאַצירט נעבן איהם, האָט דער איד זיך זייער שטאַרק געפרייט אַז דער אויבערשטער גייט-מיט מיט איהם.

פּלוצלינג האָט ער אָבער געזעהן פונדערווייטענס ווי עס דערנענטערט זיך צו איהם אַ לייב, און אזוי אויך זענען די פיסטריט פון נעבן איהם פארשוואונדען געווארן, האָט ער זיך זייער דערשראָקן, מורא האָבנדיג אַז דער אויבערשטער האָט איהם חלילה פאַרלאָזט, און ער האָט אויסגעשריגן: 'קלי קלי למה עזבתני'. ליבער טאַטע אין הימל, ראַטעווע מיך פון דעם פאָרכטיגן לייב. דאַן האָט ער ווידער געהערט אַ 'בת קול' פון הימל וואו מ'האָט איהם געלאָזט וויסן, אַז 'ביז יעצט איז דער אויבערשטער כביכול געגאַנגען ביי דיין זייט, אָבער יעצט, ביי די צרה, גייט ער נישט ביי דיין זייט, נאָר **ער טראָגט דיך אויף זיך כביכול**, און וועגן דעם זעהסטו נאָר טריט פון איינעם'...

ד. הרה"ק בעל 'בית אברהם' מ'סלאָנים זי"ע, זאָגט (שבועות) אויף דעם פסוק (שמות יט, ה) 'ועתה אם **שמוע תשמעו** בקולי'. פאַרוואָס זאָגט דער פסוק אַ דאָפּלטן לשון 'שמע תשמע'?

דאָס וואָרט 'הר' איז מרמז אויף דעם יצר הרע, אַזוי ווי די גמרא זאָגט (סוכה נב.) 'צדיקים נדמה להם כהר'. קומט דער פסוק אונז לערנען, אַז עס זאָל דיך נישט באַדערן די אַלע שווערע נסיונות פונעם יצר הרע וואָס שטאַרקט זיך אויף דיר, ווייל די גאַנצע חשיבות פון אַ איד איז דייקא דורך די מלחמות פונעם יצר״ה, און נאָר

זאָגט דער 'בית אברהם', ווייל דער אריז"ל שרייבט (שער הכוונות, ראש השנה) אַז יעדער חודש איז אַנטקעגן אַן אַנדער אבר אינעם גוף פונעם מענטש. חודש ניסן איז אַנטקעגן דעם קאָפּ. 'החודש הזה לכם **ראש**'. אייר און סיון זענען אַנטקעגןביידע **אויערן**.

זאָגט דער 'בית אברהם', די וועלט פירט זיך אַז ווען אַ מענטש הערט עפעס און ער פאַרגעסט עס, אָדער ער איז עס סתם אַזוי נישט מקיים, זאָגט מען, אַז עס איז 'אַריין אין איין אויער, און אַרויס פונעם אַנדערן אויער'... צוליב דעם זענען געגעבן געוואָרן די צוויי חדשים (אייר איז דער חודש ווען מיר מאַכן די הכנה צו מתן תורה, און אין סיון, איז געוווען קבלת התורה), אַנטקעגן יעדן אויער באַזונדער, כדי **דער ענין פון 'מתן תורה' זאָל 'אַריינגיין' אין ביידע אויערן, און עס זאָל דאָרט איבערבלייבן**. צוליב דעם זאָגט דער פסוק אַ דאָפּלטן לשון: 'שמוע תשמע', כדי מרמז צו זיין אַז עס זאָל 'אַריינגיין' אין ביידע אויערן.

אָט דאָס איז אונזער עבודה אינעם גאַנצן חודש סיון - ביז סוף חודש סיון - ווייל דער גאַנצער חודש ווערט אָנגערופן (שבת פח.) 'ירחא תליתאי', ווען מ'האָט געגעבן די תורה צו די אידן, כדי אַריינצוגעבן אין אונזערע אויערן אַלעס וואָס מ'האָט מקבל געווען.

מ'דאַרף געדענקען, אַז דער יצר הרע לייגט אַריין גרויסע כוחות אַז דער מענטש זאָל פאַרגעסן אַז ער האַלט בלויז א וואָך - צוויי, נאָך יום טוב. ס'איז אמת אַז דאָס צוברעכן די לוחות אין שבעה עשר בתמוז, האָט גורם געווען שכחה ביי אידן, אָבער פאַר שבעה עשר בתמוז, דאַרף מען זיך כאָטש באַמיען נישט צו פאַרגעסן אַז מיר האָבן ערשט מקבל געווען די תורה מיט די מצוות, און מ'קען באַקומען נייע כוחות און אַ געשמאַק אין די הייליגע תורה.

ה. מ'האָט אַמאָל געפרעגט דעם באַקאַנטן בעל תשובה הרב רבי אורי זוהר ז"ל, וועלכער האָט זוכה געווען דערנענטערט צו ווערן צו אידישקייט און האָט שפּעטער אַליין אויך מקרב געווען פילע טויזנטער דערווייטערטע צו אידישקייט, וואָס ער האַלט, ווער וועט באַקומען מער שכר: ער, הרב אורי זוהר, וואָס איז שוין געווען פאַרזינקען אין אַלע עולם הזה'דיגע תועבות רח"ל און האָט זיך אָפּגעטיילט פון אַלע תענוגי עולם הזה און זיך דערנענטערט צו תורה און אידישקייט אויף אַ וואונדערליכן אופן, אָדער צי וועט דער וואָס היט זיך אַלע יאָרן פון אַן עבירה, ער איז געבוירן און ערצויגן געוואָרן אין אַן ערליכע אידישע היים - ווער וועט באַקומען מער שכר?

דער שואל האָט געמיינט צו פרעגן הרב זוהר, זיכער איז דער וואָס האָט זיך 'אָפּגעריסן' פון אַלע תאוות עולם הזה, אין אַ גרעסערע מדריגה. ר' אורי האָט איהם אָבער געענטפערט: ניין, ס'איז פשוט, אַז דער צווייטער דאַרף באַקומען מער שכר, ווייל איך, וואָס איך האָב שוין געשפּירט אַלע נאַרישע פאַרגעניגן, און איך האָב איינגעזעהן אַז זיי האָבן נישט קיין שום ווערד, און אויך אויב מ'האָט פון זיי עפּעס אַ הנאה, איז עס נאָר אויף אַ סעקונדע. פון דער אַנדערער זייט, יעצט, אַז איך בין אַריין אין די וועלט פון תורה און מצוות, שפּיר איך אַז דער גאַנצער עולם הזה מיט אַלע זיינע פאַרגעניגנס, זענען גאָרנישט ווערד קעגן דעם טעם און געשמאַק וואָס אַ איד שפּירט ווען ער לערנט אַ בלאַט גמרא. דער טעם פון היטן שבת, מקיים זיין אַ מצוה, א.א.וו. איך שפּיר אַז די הנאה פון די דאָזיגע זאַכן, איז אומפאַרגלייכליך מער ווי די הנאות פון די נאַרישע תאוות עולם הזה. מה שאין כן דער ערליכער איד, וואָס האָט קיינמאָל נישט טועם געווען פון די כלומר'שטע 'הנאות' עולם הזה, **דאַכט זיך איהם אַמאָל** אַז עס האָט עפּעס אַ ממשות. ער האָט יעדעס מאָל אַ יצר הרע וואָס פּרובירט איהם איינרעדן אַז זיי האָבן אַ ממשות, אַ הנאה און אַ חיות. ממילא, דאַרף ער יעדע סעקונדע זיך שטאַרקן אויף זיך אַליין. (און כאָטש דער יצר הרע לאָזט קיינעם נישט במנוחה - אויך מיך, פונדעסטוועגן, וויבאַלד איך האָב שוין אַלע 'פאַרזוכט', איז פאַר מיר אַסאַך לייכטער צו שטאַרקן זיך און געדענקען אַז זיי האָבן נישט קיין ממשות.)

אַוודאי קומען מיר דאָ נישט 'מעסטן' ווער ס'איז גרעסער פון וועמען... [און ס'איז מעגליך, אַז הרב זוהר האָט אַזוי געזאָגט נאָר צוליב זיין עניוות, כדי קלענער צו מאַכן אַן אייגענע חשיבות]. אָבער דאָס לערנען מיר יאָ פון זיינע קלוגע ווערטער, אַז **ס'איז נישט דאָ אַ מענטש אויף דער וועלט אָן שוועריגקייטן**. (און קיינער זאָל נישט מיינען אַז

ער איז א ׳בן יחיד׳... אז נאר ער האט א יצר הרע...). פאר א ׳צדיק מעיקרא׳, פרובירט דער יצר הרע אריינברענגען אין איהם דמיונות אז ער האט ׳שאדן׳ די גאנצע וועלט. ווידער איינער וואס איז שוין ליידער געשטרויכלט געווארן און האט שוין פארזוכט דעם ׳טעם׳ פון אן איסור, איז דאך איהם שווער זיך אפצושיידן דערפון.

מיר דארפן וויסן און געדענקן, אז דער אויבערשטער האט באשאפן דעם יצר הרע כדי ׳שווערער צו מאכן׳ פאר אונז די ארבעט, ווייל **ס׳איז נישט דא א זאך וואס איז מער באליבט ביי דעם אויבערשטען ברוך הוא, ווי דאס שטארקן זיך אויף די שוועריגקייטן - יעדער איינער אויף זיין אופן**, און נאר דורך זיי קען א איד שטייגן אן א גרעניץ, און דער אויבערשטער באצאלט דערפאר שכר, וואס מיר קענען זיך גארנישט פארשטעלן ווי גרויס דער שכר איז.

ו. א מורא׳דיגע דבר חיזוק שרייבט דער גאון רבי משה פיינשטיין זצ״ל (׳דרש משה׳, פרשתינו) אויפ׳ן פסוק אין דער היינטיגער סדרה (יד, כד) ׳ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי, והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורישנה׳. פארוואס האט כלב זוכה געווען צו באקומען אזא גרויסן שכר?

זאגט רבי משה פיינשטיין, אז ווען כלב האט פרובירט איינצושטילן די תרעומות פון די אידן און געזאגט (פרשתינו יג, ל) ׳עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה׳, האבן די אידן אנגענומען זיינע ווערטער, און האבן חרטה געהאט אויף זייערע פריערדיגע טענות, נאר שפעטער זענען די מרגלים צוריקגעקומען און ווייטער געהעצט דאס פאלק, אזוי ווי דער פסוק זאגט אין דער היינטיגער פרשה (יג, לא) ׳והאנשים אשר עלו עמו אמרו, לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו׳. קומט אויס, אז **כלב האט באוויזן גורם צו זיין אז די אידן זאלן תשובה טוהן איין סעקונדע**, און ממילא, פארדינט ער צו באקומען דעם פולן שכר.

דער גאון רבי משה פירט אויס, אז פון דעם לערנט מען אז פונקט אזוי ווי בנוגע דאס לעבן פון א מענטש, ווערט גע׳פסק׳ענט אין שולחן ערוך אז אויך אויף ׳חיי שעה׳ דארף מען זעהן אז דער מענטש זאל לעבן, און מ׳מעג אפילו מחלל שבת זיין פאר א קורצע צייט וואס ער וועט לעבן, דאס זעלבע איז מיט **׳חיי נפש׳**. אפילו אויב עס העלפט אויף א קורצע צייט, איז עס א גרויסע זאך.

ענליכע ווערטער, שרייבט שוין דער ׳שפתי צדיק׳ (פ׳ שלח, אות כ) אויף די ווערטער פון מדרש (במדב״ר פט״ז, ב) אז כלב האט זיך אויפגעשטעלט און ער האט איינגעשטילט אלע מענטשן וואס האבן געהאט טענות, אזוי ווי דער פסוק זאגט (יג, ל) ׳ויהס כלב את העם׳. ער האט זיך אויפגעשטעלט אויף א באנק און געשריגן עס זאל זיין שטיל. האט דאס גאנצע פאלק געשוויגן, וועלנדיג הערן וואס כלב האט צו זאגן, און ער האט געזאגט: ׳טובה הארץ מאד מאד׳. האט דער אויבערשטער געזאגט צו משה רבינו ע״ה, וועגן כלב: ׳טובה גדולה אני מחזיק לו׳ - איך האב פאר איהם א גרויסע הכרת הטוב.

זאגט דער ׳שפתי צדיק׳, אז פון דא איז א ראיה, אז ווען דער מענטש זעהט אז זיין הארץ דרייט זיך כסדר ארויף און אראפ. אמאל האט ער אן עליה און אמאל האט ער א ירידה, זאל ער וויסן, אז **אפילו איין גוטע שעה איז זייער טייער ביי דעם אויבערשטען**, ווייל כלב האט דאך אויפגעטוהן נאר אויף א קורצע צייט, ווייל שפעטער האבן זיי ווייטער געזינדיגט קעגן דעם באשעפער און אלע זענען שפעטער געשטארבן אין מדבר. פונדעסטוועגן, **איז עס געווען חשוב ביי דעם אויבערשטען וואס ער האט זיי שטיל געמאכט אפילו פאר א קורצע צייט.**

מן הבאר

אין די צייטן פון הרה״ק בעל ׳שפת אמת׳ זי״ע, האט אמאל אויסגעבראכן א גרויסע שריפה רח״ל אין בית המדרש אין גער, און דער גאנצער בית המדרש איז ארויף אין פלאמען. שפעטער, האט דער ׳שפת אמת׳ געפרעגט וואס איז געווען דער גורם וואס האט אנגעצונדן דאס פייער, האט מען איהם געענטפערט אז דער פייער האט זיך אנגעכאפט פון א ציגארעטל וואס איינער האט עס אוועקגעווארפן ברענענדיגערהייט. האט דער ׳שפת אמת׳ געזאגט:

- זעהט נאר, ווי אזא קליין פייערל איז אימשטאנד אנצוצינדן א גרויסן פייער וואס פארלענדעט יעדע זאך וואס שטייט איר אין וועג, אויב אזוי, איז דאך ׳מדה טובה מרובה׳ ווי מ׳קען אויפטוהן מיט יעדן ביסל ׳פייער׳ פון תורה און מצוות!

אַדאַנק די מלחמות וואָס ער פירט מיט איהם, קען דער מענטש שטייגן.

אויף דעם זאָגט דער פסוק, 'ועליתם' - די גאַנצע 'עלייה' פון אַ איד איז נאָר, 'את ההר' - דורך דעם יצר הרע, וואָס איז אַזוי ווי אַ באַרג.[ז]

אַזוי טייטשט הרה"ק רבי משה קורדובארו זי"ע ('אור יקר', על התיקו"ז, שער ב, סי' י) דעם פסוק אין קהלת (ז, א) 'יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט'. מיט יעדע מצוה וואָס אַ איד טוט, איז ער גורם גרויסע תיקונים אין די עולמות העליונים. אַזעלכע תיקונים קען מאַכן נאָר דער מענטש וואָס לעבט אויף דער וועלט, און נישט די מלאכים און שרפים וואָס געפינען זיך אין הימל. דאָס אַלעס צוליב דעם ווייל ער האָט אַ יצר הרע און ער טוט זיך שטאַרקן איבער איהם.

דאָס איז די כוונה פון פסוק, 'יקר מחכמה מכבוד' - דער כבוד און תועלת פון די חכמה איז, דווקא ווען ס'איז אַריינגעמישט דערין 'סכלות מעט'. דאָס הייסט, ער האָט אַ יצר הרע, אָבער נאָך דעם ווי זיין יצר הרע ווערט בטל, האָט די חכמה נישט קיין שום כבוד.

דער מענטש דאַרף וויסן, אַז אויב ער וויל באמת טוהן דעם רצון פון דעם אויבערשטען, און נישט נאָכגיין די איבעררעדענישן פון דעם יצר הרע, קען ער זיין זיכער אַז דער אויבערשטער וועט איהם העלפן, ווי דער 'ייטב לב' טייטשט די ווערטער פון מדרש (במדב"ר פט"ז, ט) אויפ'ן פסוק אין דער היינטיגער סדרה (יג, טז) 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע', אַז דער אויבערשטער האָט מתפלל געווען 'קה יושיעך מעצת מרגלים'. [אויסער דער פשוט'ער פשט, אַז משה רבינו ע"ה האָט מתפלל געווען פאַר יהושע], אַז משה רבינו האָט גערעדט נביאות. ער איז געווען זיכער אַז יהושע וועט געראַטעוועט ווערן פון די עצה פון די מרגלים.

ערקלערט דער 'ייטב לב', לויט ווי זיין גרויסע זיידע, הרה"ק בעל 'ישמח משה' זי"ע, האָט געטייטשט די גמרא (סוכה נב:) 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו', דער יצר הרע פונעם מענטש שטאַרקט זיך יעדן טאָג אויפ'ן מענטש און וויל איהם אומברענגען ח"ו, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (תהלים לז, לב) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו'. ווען נישט וואָס דער אויבערשטער העלפט איהם, וואָלט ער נישט געקענט בייקומען דעם יצר הרע, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (שם, פסוק לג) 'ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו'.

דאַרף מען פאַרשטיין, אויב מ'קען נישט געראַטעוועט ווערן פונעם יצר הרע אָן די הילף פון דעם אויבערשטען, אויב אַזוי, וואָס האָט דער צדיק אַ גרעסערע מעלה פון דעם רשע? דער צדיק דאַרף דאָך אויך אָנקומען צו סייעתא דשמיא. אויך איז שווער, פאַרוואָס טוט דער אויבערשטער באמת העלפן נאָר פאַר דעם צדיק בייצוקומען זיין יצר הרע, און נישט פאַר דעם רשע?

איז דער תירוץ, דער אויבערשטער ווייסט אַז דער צדיק טוט אַלעס וואָס אין זיינע מעגליכקייטן צו זיין הייליג, און אויב מיט דעם אַלעס, וויל דער יצר הרע נישט אָפּלאָזן דעם צדיק און ער פּרובירט זיך שטאַרקן אויף איהם, העלפט ער איהם, ווייל אַזוי איז די מדה פון באַשעפער: 'הבא ליטהר, מסייעין אותו', און ווי דער פסוק זאָגט (שמות כג, ה) עזוב תעזוב 'עמו' דייקא'. מה שאין כן דער רשע, וואָס ער זוכט בבלל

ז. אַזוי טייטשט דער גאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (אין זיין ספר 'דרש משה'), דעם פסוק אין דער היינטיגער סדרה (יג, ל) 'ויהס כלב את העם אל משה, ויאמר עלה נעלה'. זאָגט רש"י: 'עלה נעלה, אפילו בשמים והוא אומר **עשו סולמות** ועלו שם, נצליח בכל דבריו'. דאַרף מען פאַרשטיין, זענען דען דאָ 'לייטערס' וואָס דערגרייכן ביז דעם הימל? נאָר דער פסוק קומט אונז לערנען, **אַז אַ איד טאָר נישט זיצן מיט פאַרלייגטע הענט** און אַרויסקוקן אויף די ישועה, אָן טוהן אַ פעולה דערצו. ער דאַרף צוערשט **טוהן וואָס ער קען**, 'אַוועקשטעלן אַ לייטער', און דאַן וועט דער אויבערשטער איהם העלפן, און איהם דערהייבן ביז'ן הימל...

אַזוי זאָגן די בעלי הרמז אויף דעם וואָס עס ווערט גע'פסק'ענט (מג"א או"ח סי' קל"א סק"ד, בשם השל"ה) אַז נאָך 'נפילת אפים' דאַרף מען זאָגן 'ואנחנו לא נדע מה נעשה'. **'ואנחנו לא נדע'**, דאַרף מען זאָגן **זיצנדיג**, און **'מה נעשה'**, זאָגט מען **שטייענדיג**. זאָגן די בעלי הרמז, דער מענטש זאָל נישט זאָגן ווען ער זיצט פוילערהייט, 'מה נעשה' - וואָס

נישט זיך צו רייניגן, נאָר ווי חז"ל זאָגן, 'בא ליטמא פותחין לו'. אויף דעם זאָגן חז"ל, 'יצרו של אדם מתגבר

זאָל איך טוהן... נאָר צוערשט זאָל ער זיך אויפשטעלן אַזוי ווי אַ מענטש וואָס איז גרייט זיך צו געבן א ריר - טוהן אַ גוטע פעולה, און נאָך דעם ווי ער שטייט שוין, זאָל ער פרעגן 'מה נעשה'...

דער מדרש (קה"ר פ"א, א) דערציילט אַ מעשה, רבי חנינא בן דוסא האָט געזעהן ווי די מענטשן פון זיין שטאָט ברענגען אַרויף נדרים ונדבות קיין ירושלים. האָט ער געזאָגט, יעדער ברענגט אַרויף קיין ירושלים נדרים און נדבות, און איך ברענגט גאָרנישט. איז ער אַרויסגעגאַנגען אין מדבר, און ער האָט דאָרט געזעהן אַ שטיין. ער האָט עס אָפּגעגלעט און אָפּגערייניגט, און געזאָגט, איך וועל עס אַרויפנעמען קיין ירושלים. ער האָט געוואָלט דינגען אַרבעטער צו טראָגן דעם שטיין קיין ירושלים, און עס זענען געקומען פינף מענטשן. האָט ער זיי געפרעגט אויב זיי ווילן איהם העלפן אַרויפנעמען דעם שטיין קיין ירושלים. האָבן זיי מסכים געווען, אָבער זיי האָבן געפאָדערט דערפאַר פינף סלעים, און וויבאַלד ער האָט נישט געהאַט פינף סלעים זיי צו געבן, האָבן זיי איהם איבערגעלאָזט און זענען געגאַנגען ווייטער. האָט דער אויבערשטער איהם צוגעשיקט פינף מלאכים אין דער געשטאַלט פון מענטשן, און ווען ער האָט זיי געפרעגט אויב זיי ווילן אַרויפפירן פאַר איהם דעם שטיין קיין ירושלים, האָבן זיי מסכים געווען מיט'ן תנאי ער זאָל צולייגן זיין האַנט און זיינע פינגער. ער האָט אַזוי געטוהן, ער האָט צוגעלייגט זיינע פינגער, און ביז אַ קורצע צייט האָבן זיי זיך געפינען אין ירושלים. ווען רבי חנינא בן דוסא האָט זיי געוואָלט באַצאָלן, האָט ער זיי נישט געפונען, איז ער אַריינגעגאַנגען אין 'לשכת הגזית', און געפרעגט אויב עמיצער האָט זיי געזעהן. האָט מען איהם געענטפערט, 'רבי, ווי עס ווייזט אויס, האָבן די מלאכי השרת געברענגט דיין שטיין אַהער קיין ירושלים'.

פרעגט הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' זי"ע (געברענגט אין 'שפתי צדיק', פסח, אות לז) פאַרוואָס האָט רבי חנינא בן דוסא געאַרבעט אויפ'ן שטיין, עס אויסגעגראָדט און אָפּגעוואַשן? ער האָט דאָך געוואוסט אַז ער האָט נישט אַפילו אַ פרוטה צו באַצאָלן עס צו טראָגן קיין ירושלים, און קיינער וועט עס נישט נעמען אומזיסט? אויב אַזוי, פאַרוואָס האָט זיך אַזוי באַמיהט צוצוגרייטן דעם שטיין פאַר דעם בית המקדש?

ענטפערט דער 'חידושי הרי"ם', **אַז דורך די גרויסע תשוקה וואָס רבי חנינא בן דוסא האָט געהאַט צו ברענגען עפּעס פאַר דעם אויבערשטען אין בית המקדש, האָט זיך געעפענט פאַר איהם אַ ישועה פון הימל**, און מ'האָט באַפוילן פאַר די מלאכים זיי זאָלן אַרויפפירן דעם שטיין צוזאַמען מיט רבי חנינא בן דוסא קיין ירושלים. **אַזוי איז עס אייביג ביי יעדן ערליכן איד.** קודם דאַרף ער זיין פול מיט התלהבות און תשוקה צו עבודת השם, אפי' אויב ס'איז ווייט פונעם שכל אַז ער וועט קענען צוענדיגן די אַרבעט.

> **מן הבאר**
>
> אַ בחור האָט זיך אויסגעוויינט פון האַרץ פאַר אאַ"ז הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, אַז ער פאַלט כסדר אַריין אין די נעץ פונעם יצר הרע. ער איז שוין אינגאַנצן מיואש פון זיך. האָט דער רבי איהם געזאָגט: - אויב דו וואָלסט נאָר געוואוסט וואָס פאַראַ פאַרגעניגן און שמחה די מלאכים האָבן אין הימל ווען זיי זעהען די 'מלחמה' וואָס דו פירסט מיט דיין יצר הרע, און ווי דו פּרובירסט מיט דיינע לעצטע כוחות קעמפן מיט איהם, וואָלסטו נישט געוויינט, ווייל דו וואָלסט עס געהאַלטן גאָר חשוב דעם עצם קאַמף, וויסנדיג ווי חשוב ס'איז אין הימל (אָפּגעזעהן אויב דו האָסט צום סוף געזיגט, אָדער נישט).

אויך האָט דער 'חידושי הרי"ם' געזאָגט ('שפתי צדיק', שם, אות לו) אַז פון דעם לערנט מען, אַז **דורך די תשוקה צו עבודת השם, קען דער מענטש טוהן אויך זאַכן וואָס ער פאַרשטייט נישט מיט זיין שכל ווי אַזוי ער קען צוקומען דערצו.** ווען ער טוט זיין חלק, ווערט ער געהאָלפן פון הימל נאָך מער פונעם מענטשליכן פאַרשטאַנד, און עס ווערט צוגעענדיגט די גוטע פעולה.

דער 'שפתי צדיק' שרייבט אויף אַן אַנדער אָרט (פרשת שמות, אות יד) אַז כאָטש לויט'ן דרך הטבע האָט ער נישט געהאַט אַ וועג ווי אַזוי אַרויפצוקומען אין ירושלים, אָבער מיט זיין גרויס התלהבות און תשוקה האָט ער **געטוהן אַלעס וואָס ער קען טוהן**, און דאָס איבעריגע העלפט מען אַרויס פון הימל. אַזוי אויך **יעדער מענטש וואָס וויל באמת דינען דעם אויבערשטען, ווען ער פלאָגט זיך מיט אַלע מעגליכקייטן, העלפט מען איהם פון הימל.**

עליו', און אויב דער מענטש טוט אַלעס וואָס ער קען, אויף אַזוי ווייט אַז אָן די הילף פון דעם אויבערשטען קען ער נישט באַזיגן זיין יצר הרע, טוט דער אויבערשטער איהם העלפן, ע"כ.

זאָגט דער 'ייטב לב', אַז אויף דעם האָט משה רבינו ע"ה מתפלל געווען פאַר יהושע, 'י-ה יושיעך מעצת מרגלים', ווייל ער האָט דערקענט און געוואוסט אַז יהושע וועט טוהן אַלעס וואָס ער קען נאָר, כדי געראַטעוועט צו ווערן פון די עצה פון די מרגלים. ממילא, איז משה געווען זיכער אַז דער אויבערשטער וועט איהם אַוודאי העלפן און איהם ראַטעווען פון די עצה פון די מרגלים.

מורא'דיגע ווערטער, שרייבט הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' זי"ע (אין 'ספר הזכות'), אויף דעם פסוק אין דער היינטיגער סדרה (טו, לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, אשר אתם זונים אחריהם'. לכאורה איז שווער, אויב דער מענטש איז שוין נכשל געוואָרן חלילה מיט זיין האַרץ און מיט זיינע אויגן, און ער האָט זיי קאַליע געמאַכט, אזש די תורה זאָגט עדות אויף איהם אַז ער איז אין אַ מצב פון 'אתם זונים אחריהם' רח"ל, ווי אַזוי קען מען איהם אָנזאָגן ער זאָל נישט נאָכגיין נאָך די גליסטונגען פון זיין האַרץ, און נאָך די זאַכן וואָס זיינע אויגן זעהען? ער האָט דאָך שוין לכאורה נישט קיין כח זיך צו קעגן האַלטן פעסט קעגן דעם יצר [ווי ער שרייבט דאָס לשון: 'מה נשאר באדם, שלא יתורו אחריהם'].

אבער דער תירוץ איז, אַז פון דאָ איז אַ ראיה, אַז אפילו אויב דער מענטש איז שוין ליידער געפאַלן אַזוי נידעריג, ממש ביז'ן 'שאול תחתיות' רח"ל, האָט ער נאָך אין זיך אַ הייליגן פונק, וואָס מיט'ן כח פון דעם ניצוץ קען ער זיך שטאַרקן אויף זיין יצר הרע[ח].

ולא תתורו - דער ערשטער יסוד פאַר קבלת עול מלכות שמים, היטן די אויגן!

'**ולא** תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (טו, לט) וגו'.

דער פסוק זאָגט דאָ אָן וועגן דעם חיוב צו היטן די אויגן נישט צו קוקן וואו מ'טאָר נישט, און עס איז אַ חיוב דאורייתא[ט], ווי רבינו יונה שרייבט אין 'שערי תשובה' (שער ג, אות סד) אַסאַך מענטשן פאַלן נעבעך אַריין מיט'ן 'חוש הראות' וכו' וואָס דער פסוק

ח. די גמרא דערציילט (מנחות מד.) אַז ס'איז געווען אַ איד וואָס איז שוין געשטאַנען כמעט ביים 'שאול תחתיות' רח"ל, און זיינע פיר ציצית האָבן איהם געקלאַפט אויפ'ן פנים, און אַזוי איז ער געראַטעוועט געוואָרן פון אַ האַרבע עבירה. ער האָט געזאָגט: 'מצוה אחת ציווני ה' אלוקינו וציצית שמה' - דער אויבערשטער האָט אונז באַפוילן אַ מצוה וואָס ווערט גערופן 'ציצית', און עס שטייען דאָרט צוויי מאָל די ווערטער 'אני ה' אלוקיכם'. 'אני הוא שעתיד ליפרע ואני הוא שעתיד לשלם שכר'. יעצט זענען זיי אַוועקגעשטעלט געוואָרן פאַר מיר, אַזוי ווי פיר עדים. דאָס הייסט, דער גאַנצער תכלית פון יציאת מצרים און אַלע ניסים, זענען געווען ווי דער פסוק זאָגט 'אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים', און דער פסוק פירט אויס: 'אני ה' אלוקיכם', אַז פונקט ווי דער אויבערשטער האָט באַוויזן ניסים אַרויסצונעמען די אידן פון מצרים, כדי זיי זאָלן איהם קענען דינען, **אַזוי ווערן נתעורר אַלע וואונדערליכע ניסים פון יציאת מצרים, צו העלפן דעם מענטש ווען ער וויל דינען דעם אויבערשטען. אפילו אויב ער האָט ליידער גאָר אַסאַך געזינדיגט, איז דעם אויבערשטען'ס האַנט אויסגעשטעקט איהם צו העלפן שטאַרקן זיך אויף זיין יצר הרע**, ביז עס ווערן נתעורר אַלע וואונדערליכע ניסים פון יציאת מצרים, **כדי צו העלפן אַ איד וואָס 'באָדט זיך אין בלוט' אין די מלחמה קעגן דעם יצר הרע**, אויב ער וויל נאָר דינען דעם אויבערשטען.

ט. אַזוי שרייבט דער 'משנה ברורה', אַז בנוגע דעם איסור צו קוקן אויף אַ פרוי, איז '**לכולי עלמא**', **אַז דער וואָס קוקט אַפילו אויפ'ן קלענסטן פינגער פון א פרוי, אויב ער האט אין זינען הנאה צו האבן איז ער עובר אויפ'ן לאו פון 'ולא תתורו אחרי עיניכם'.**

אַזוי פסק'ענט דער גאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל ('אגרות משה', או"ח סי' מ) בזה הלשון: **עס איז דאָ אַ חיוב אויף יעדן מענטש אַראָפּצוקוקן ווי ווייט מעגליך ווען ער גייט אויפ'ן גאַס, אָבער נישט אויף אַן אופן אַז ער זאָל זיין אַ 'פרוש קיזאי'**, דאָס הייסט, ער זאָל נישט 'אַריינהאַקן' דעם קאָפּ אין די ווענט (זעה סוטה דף כ"ב, און רש"י דאָרט, ד"ה 'מקיז'), עכ"ל.

זאָגט 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', און ער האָט אונז מיט דעם אָנגעזאָגט אַז דער מענטש זאָל נישט קוקן וכו'.

אַזוי שרייבט אויך דער 'דרך פקודיך' (לא תעשה לה, חלק הדיבור, אות ו), אַז אַסאַך מענטשן פונעם המון עם טראַכטן אַז דאָס איז נאָר אַן ענין פון חסידות, און זיי היטן זיך נישט אַזוי נישט צו קוקן אויף פרויען, זאָלסטו וויסן, אַז דאָס איז אַן איסור גמור מדאורייתא'. און דער רמב"ם ז"ל שרייבט שוין (הלכות תשובה, פ"ד, ה"ד) וועגן די זאַכן וואָס האַלטן צוריק די תשובה, און איינער פון זיי איז איינער וואָס איז נכשל געוואָרן מיט קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן. 'והוא אינו יודע שראיית העינים עוון גדול, שהיא גורמת לגופן של עריות' - און ער ווייסט נישט אַז צו קוקן מיט די אויגן איז אַ גרויסע עבירה[יא], ווייל עס איז גורם צו די עצם עבירה פון עריות רח"ל, אַזוי ווי דער פסוק זאָגט, 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', עכ"ל[יב].

י. דער ש"ך על התורה שרייבט אויפ'ן פסוק (בראשית לג, ה) 'וישא את עיניו וירא את **הנשים** ואת **הילדים** ויאמר מי אלה לך, ויאמר **הילדים** אשר חנן אלוקים את עבדך'. לכאורה איז שווער, עשו האָט געזעהן די ווייבער און קינדער און געפרעגט וועגן זיי 'מי אלה לך', און יעקב אבינו ע"ה האָט איהם געענטפערט נאָר וועגן די קינדער, און ער האָט נישט דערמאנט אַ וואָרט וועגן די פרויען [ער האָט דאָך איהם געקענט זאָגן 'האלוקים חנן את עבדך את **אלו**', אָדער אַן ענליך לשון, אָן צו דערמאנען אויך די קינדער. פאַרוואָס האָט ער דערמאנט די קינדער, און נישט די פרויען].

ענטפערט דער ש"ך, אַז יעקב האָט איהם געוואָלט וויזן אַז ער איז איהם נישט חושד אַז ער פרעגט זיך נאָך וועגן די פרויען, כדי איהם נישט צו פאַרשעמען, און וועגן דעם האָט ער דערמאנט '**הילדים**' אשר חנן אלוקים את עבדך, ווי איינער וואס ס'איז איהם קלאָר אַז די גאַנצע שאלה איז געווען נאָר וועגן די קינדער. זעהען מיר פון דעם, **אַז אפילו כלפי עשיו איז עס אַ שאַנדע אויב ער איז נכשל געוואָרן מיט קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן...**

יא. די גמרא (ברכות סא.) זאָגט, 'אחורי ארי, ולא אחורי אשה'. אַ איד זאָל ענדערש גיין אונטער **אַ לייב**, ווי איידער אונטער אַ פרוי. שרייבט דער ווילנער גאון זי"ע (אמרי נועם): 'אחורי ארי', **כאָטש ער איז דאָך עובר אויף 'לא תרצח'**, ווייל די תורה זאָגט 'וחי בהם, ולא שימות בהם', און מ'איז מחויב זיך צו פרובירן ראַטעווען דאָס לעבן פון אַ סכנה, אָבער פונדעסטוועגן, איז עס **אַלס בעסער ווי עובר צו זיין ח"ו אויף 'לא תנאף', ווען מ'גייט 'אחורי אשה'!**

עס ווערט געברענגט אין ספר 'תולדות אדם', אַז ווען דער גאון רבי זלמן פון וואָלאזשין זצ"ל, אַ תלמיד פונעם ווילנער גאון זצ"ל, האָט געדאַרפט גיין אויף די גאַסן פון ווילנא, פלעגט ער גיין ביי די זייטן פון די גאַס, וואו עס האָבן זיך געפונען די רערן פון שמוציגע וואַסער און עס האָט 'געשמעקט' פון דאָרט. אַמאָל האָט אַ איד איהם געפרעגט, פאַרוואָס ער גייט דאָרט, מ'טאָר דאָך דאָרט אַוודאי נישט טראַכטן פון דברי תורה. האָט רבי זלמ'לע געענטפערט, אַז אויב ער וועט גיין אינמיטן וועג, וועט ער עובר זיין אויף די ווערטער פון חז"ל אַז מ'זאָל ענדערש גיין 'אחורי ארי, ולא אחורי אשה', דעריבער קלויבט ער אויס 'הרע במיעוטו', צו גיין אויף דער זייט פונעם וועג.

פון דעם לערנען מיר, אַז **ס'איז בעסער צו טראַכטן וועגן 'שמוציג וואַסער', ווי איידער צו טראַכטן פון...**

הרה"ק בעל 'בית אברהם' מ'סלאָנים זי"ע, ברענגט (מאמרים לשבועות), אין נאָמען פון זיין טאַטן, הרה"ק בעל 'דברי שמואל' זי"ע, אויף די ווערטער אין 'אקדמות': **'למחזי באנפא עין כות גירי קשתא' - דער מענטש דאַרף זיך היטן פון קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן, אַזוי ווי איינער וואָס מ'וויל איהם שיסן און דער קויל איז אַנטקעגן זיינע אויגן.**

יב. מיר האָבן געהערט פון אַן אייניקל פון גאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל, אַז ער האָט געהערט פון דעם בעל המעשה, איינער פון די תלמידים פון זיין זיידן הרב וואָזנער זצ"ל, וועלכער וואוינט אין לאָנדאָן, האָט זיך געגרייט צו פראַוועון די 'בר מצוה' פון זיין זון אינמיטן זומער. ער האָט זייער געוואָלט אַז זיין זון זאָל לייגן תפילין ביי זיין באַליבטן רבי'ן הרב וואָזנער, און ער האָט שוין עטליכע חדשים פריער טעלעפאָנירט צום רב, מאַכן אַן 'אַפּאָינטמענט' וועגן לייגן תפילין ביים רב. הרב וואָזנער האָט איהם אָבער געזאָגט, אַז ער זאָל טעלעפאָנירט נאָך אַמאָל אַ וואָך פאַר די בר מצוה.

דער יונגערמאַן האָט אַזוי געטוהן. ער האָט טעלעפאָנירט אַ וואָך פריער צום רב, אָבער צו זיין שטוינונג, האָט דער רב איהם געהייסן בלייבן אינדערהיים... האָט דער טאַטע פונעם בחור געזאָגט, אַז דער בר מצוה בחור וועט

דער ראב"ד ז"ל שרייבט אין זיין ספר 'בעלי הנפש' איז דער ענין פון שמירת עינים[ד], און אויב זיינע (שער הקדושה), אַז דער ערשטער פון אַלע גדרים[ג], אויגן זענען אָפּגעהיטן איז זיין האַרץ אָפּגעהיטן, און

האָבן גאָר אַסאַך צער און עגמת נפש, נאָך דעם ווי ער איז שוין געווען אַזוי זיכער אַז ער וועט זוכה זיין צו הנחת תפילין ביים פוסק הדור, וועלכער וועט מיט איהם לייגן תפילין בקדושה ובטהרה. האָט הרב וואָזנער איהם געזאָגט, **אַז די גאַנצע רוחניות'דיגע התעלות וואָס ער ערוואַרט צו האָבן דאָ ביים תפילין לייגן, האָט נישט קיין ווערד אויב ער וועט חלילה נכשל ווערן אַפילו 'איין מאָל' מיט אַ ראיה אסורה ח"ו אויפ'ן עראָפּלאַן, אָדער אינעם לופטפעלד, און דאַן וועט זיין 'יצא שכרו בהפסדו'**...

האָט דער טאַטע פונעם בחור געזאָגט, אַז ער האָט שוין געקויפט צוויי עראָפּלאַן-'טיקעטס', און אפשר קען מען מקיל זיין ווען עס האַנדלט זיך אין אַ '**הפסד מרובה**'... האָט הרב וואָזנער איהם געענטפערט:

- **פונדעסטוועגן**, האָט קיין זאַך נישט קיין ווערד, אויב מ'ווערט געשטרויכלט **אַפילו איינמאָל** מיט 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'.

יג. אַ קבוצה סלאָנימער חסידים איז אַמאָל געפאָרן (מיט אַרום 150 יאָר צוריק) פון טבריא קיין ירושלים, צו פראַווען דעם יום טוב שבועות מיט דעם באַקאַנטן חסיד הרה"צ רבי נח וויינבערג זצ"ל (אַ ברודער פון סלאָנימער רבי'ן הרה"ק בעל 'דברי שמואל' זצ"ל, און דער טאַטע פון הרה"ק בעל 'ברכת אברהם' זצ"ל, דער שפּעטערדיגער סלאָנימער רבי), וועלכער איז געווען פון די געהויבענע אידן אין טבריא, און גרינדער פון דער באַקאַנטער ישיבה 'אור תורה' אין שטאָט. מ'האָט געדינגען אַלס 'בעל עגלה', אַ פשוט'ן איד, זיי צו פירן קיין ירושלים.

דער דאָזיגער 'בעל עגלה', האָט יעדעס יאָר אין די טעג פון ספירת העומר, זייער מורא געהאַט אַז ער וועט ווערן צעטומלט מיט'ן ציילן די טעג פון 'עומר', ווען מ'דאַרף יעדן טאָג ציילן אַ נייעם טאָג, און ער האָט נישט געוואוסט וואָס מ'ציילט היינט... צוליב דעם האָט ער זיך איינגעפירט, אַז יעדן טאָג האָט ער צוגעבונדן מיט'ן שטריק וואָס האָט געהאַלטן די אייזלען, אַ נייעם קשר, און אַזוי האָט ער דאָרט געהאַט קניפּן אַזוי ווי די צאָל פון די ספירה, און ער האָט דורך דעם געוואוסט די גענויע צאָל פון ספירה.

אינמיטן דעם לאַנגען וועג קיין ירושלים, האָט מען זיך אָפּגעשטעלט אויפ'ן וועג כדי צו געבן היי צו עסן פאַר די אייזלען. האָט דער איד אַוועקגעלייגט דעם שטריק מיט די קניפּן נעבן דאָס אייזל, און דאַן האָט פּאַסירן אַן 'אומגליק': דאָס אייזל האָט אַריינגעביסן אינעם שטריק, און עס אינגאַנצן צעביסן, ביז ס'איז נישט געבליבן אַפילו אַ זכר פון אַלע קניפּן... ווען דער בעל עגלה איז צוריקגעקומען און געזעהן דעם 'בראָך', אַז אַלע קניפּן זענען פאַרשוואונדן, האָט ער אויסגעבראָכן אין אַ היסטערישן געוויין: דאָס אייזל האָט מיר אויפגעגעסן דעם גאַנצן 'עומר'... און יעצט ווייס איך נישט וואו איך האַלט אויף דער וועלט, וואָס מ'דאַרף היינט ציילן.

רבי נח וויינבערג האָט דאָס אַלעס צוגעזעהן, און דאַן האָט ער זיך אָנגערופן צו די אידן: זעהט נאָר וואָס דער בעל עגלה האָט אונז דאָ געלערנט... יעדער איינער פון אונז, האָט זיין אייגענעם 'אייזל' - זיין יצר הרע, און מיר דאַרפן זייער שטאַרק אַכטונג געבן, אַז דער 'אייזל' זאָל אונז נישט אויפעסן די גאַנצע 'צאָל', די אַלע קשרים וואָס מיר האָבן געבונדן זיך צו היטן פון אַן עבירה.

יעדער איינער מאַכט דאָך פאַר זיך פאַרשידענע גדרים און סייגים אין יראת שמים, 'למען תזכרו ועשיתם את כל מצוות ה''. ממילא, דאַרף מען זייער שטאַרק אַכטונג געבן נישט צו דערנענטערן דעם שטריק מיט די 'קניפּן' צו-נאָנט צום 'אייזל', דער יצר הרע און זיינע שליחים, ווי נישט גוטע חברים, אָדער די 'כלים' רח"ל, אָדער מצבים וואָס שאַטן צו יראת שמים, צו קוקן דאָרט וואו ס'איז נישט אויסגעהאַלטן צו קוקן. דער מענטש רעדט זיך איין אַז עס וועט איהם נישט שאַטן. דאָס איז אָבער נישט ריכטיג, ווייל אויך יענער בעל עגלה האָט זיך נישט פאַרגעשטעלט אַפילו פאַר איין רגע אַז עס הערשט אַ סכנה אויב ער וועט האַלטן נאָנט דעם שטריק צום אייזל, ווייל ער האָט דאָך עס צוגעבונדן מיט שטאַרקע קניפּן, און ער האָט געזעהן אַז די קניפּן העלפן איהם געדענקען וויפיל מ'דאַרף ציילן פונעם 'עומר'. ער האָט נישט פאַרשטאַנען אַז אויך אַ זאַך וואָס איז גאָר גוט צוגעבונדן, אָבער אויב עס קומט צו נאָנט צום אייזל, הערשט אַ געפאַר אַז ער זאָל פאַרלירן אַלע קניפּן. דאָס אייזל וועט זיי אויפעסן אין אַ רגע... נאָר אויב ער וועט וויסן צו דערווייטערן זיך פונעם אייזל, וועט ער בלייבן אָפּגעהיטן.

וויבאַלד זיינע אויגן און זיין האַרץ זענען אָפּגעהיטן, איז דער גאַנצער מענטש אָפּגעהיטן[טו], אָבער אויב ער היט נישט די אויגן ח"ו, איז זיכער אַז ער וועט פאַלן און געשטרויכלט ווערן[טז], אַזוי ווי חז"ל זאָגן (במדב"ר פ"י, סב) 'עין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים'.

יד. הרה"ק רבי משה קאָברינער זי"ע האָט געזאָגט אַ רמז אויפ'ן פסוק (צפניה ג, כ) בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר ה'. 'בשובי את שבותיכם' - **ווען אַ איד טוט תשובה, זאָל ער דאָס ערשטע זיך נעמען** 'לעיניכם' - **צו היטן זיינע אויגן, און פון דאָרט וועט ער אָנקומען צו די העכסטע מדריגות.**

לויט דעם, האָט דער וויזשניצער רבי, הרה"ק 'בעל ישועות משה' זי"ע, געזאָגט אַ טעם פאַרוואָס מ'טוט צודעקן די אויגן ווען מ'זאָגט דעם פסוק 'שמע ישראל', ווייל **דער ערשטער יסוד פאַר'ן גאַנצן קבלת עול מלכות שמים, איז צו היטן די אויגן.**

טו. דער בריסקער מגיד ברענגט אין זיין ספר 'מחזה עינים' (געדרוקט אין יאָר תרס"ב) אַ רמז אויף די גמרא (תענית כד.) 'כלה שעיניה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה'. דאָס איז אַ רמז פאַר יעדן מענטש, **אַז אויב זיינע אויגן זענען 'שיין' - ער היט זיי ריכטיג, נישט צו קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן, ווייזט דאָס אַז זיין גאַנצער גוף איז אָפּגעהיטן, און מ'דאַרף איהם נישט נאָכקוקן.**

טז. דער 'משנת חסידים' זצ"ל שרייבט, אין זיין ספר 'חושב מחשבות', אַ רמז אין פסוק (דברים כח, לד) 'והיית משוגע ממראה עיניך', ווייל חז"ל זאָגן (סוטה ג.) אַז דער מענטש זינדיגט נאָר ווען עס קומט אַריין אין איהם אַ 'רוח שטות'. דאָס איז כוונה פון פסוק, 'והיית משוגע' - **דו וועסט זיך באַנאַרישן צו זינדיגן ח"ו.** 'ממראה עיניך' - **אויב דו היטסט נישט דיינע אויגן, און דו קוקסט דאָרט וואו מ'טאָר נישט קוקן.**

מן הבאר

ווען דער מענטש האָט אַ ווייטאָג ח"ו, רינען טרערן פון זיינע **אויגן**. דאַרף מען פאַרשטיין, פאַרוואָס קומען נישט די טרערן פון אַן אַנדערן אבר, אָדער טאַקע פון דעם אבר וואָס טוט וויי? זאָגט דער 'מחזה עינים', אַז דאָס איז דערפאַר ווייל **די אויגן פון דעם מענטש זענען דער אָנהייב פון אַלע עבירות**, וואָס צוליב זיי האָט ער דעם ווייטאָג. דעריבער, ווען ס'איז ביטער פאַר'ן מענטשן, טוהען זיינע **אויגן** אַראָפּלאָזן טרערן, ווייל **זיי האָבן גורם געווען פאַר דעם מענטש זיינע ווייטאָגן** רח"ל, עכ"ד.

לויט דעם, טייטשט ער דעם פסוק (תהלים קיט, קלו) 'פלגי מים ירדו עיני על לא **שמרו** תורתך'. דער פסוק זאָגט נישט, 'לא **שמרתי** תורתך' - **איך** האָב נישט געהיטן דיין תורה, נאָר 'לא **שמרו** תורתך' - **זיי, די אויגן** האָבן נישט געהיטן די תורה... דעריבער **'פלגי מים ירדו עיני'**, און נישט די אַנדערע איברים...

ער ערקלערט דאָס מיט אַ משל, אין יעדן לאַנד איז איינגעפירט, אַז מ'שטעלט אַוועק פּאָליציי און גרעניץ-ווערטער, אַז מענטשן זאָלן נישט שמוגלען אומלעגאַל סחורה וואָס מ'צאָלט נישט דערפאַר שטייערן. אויב די גרעניץ-וועכטער טוהען די אַרבעט געהעריג, אַז עס זאָל נישט קענען אַריינגעשמוגלט ווערן אין לאַנד סחורה וואָס מ'טאָר נישט אַריינשמוגלען, האָבן זיי אַ לייכטע אַרבעט, און זיי קענען אַפילו זיין דערפאָלגרייך ביי די אַרבעט, אָבער אויב זיי וועלן נישט גוט אַכטונג געבן, וועט מען דאָך קענען לייכט אַריינשמוגלען סחורות אויף אַן אומלעגאַלן אופן, און שפּעטער, אויב מ'וועט וועלן כאַפּן די שמוגלער, איז דאָך די אַרבעט פיל שווערער, אַרומצוגיין פון שטאָט צו שטאָט און פון דאָרף צו דאָרף זוכן די סחורות, און ס'איז מעגליך אַז זיי וועלן נישט מצליח זיין אַזוי שטאַרק זיי צו כאַפּן, ווייל די שמוגלער האָבן דאָך גענוג ערטער וואו צו באַהאַלטן די געשמוגלטע סחורה.

דער נמשל איז, דער יצר הרע פּרובירט אַריינשמוגלען זיין טריפה'נע 'סחורה' דורכ'ן 'טויער' - **די אויגן**, און פון דאָרט פירט ער עס אַריין אינעם 'לאַנד', אינעם קערפּער פונעם מענטש. ממילא, **אויב דער מענטש האַלט אַן אויג אַכטונג צו געבן ביי די 'גרעניץ', נישט צו קוקן דאָרט וואו מ'טאָר נישט קוקן, וועט ער שפּעטער לייכט קענען שטערן דעם יצר הרע פון אויספירן זיינע פינצטערע פּלענער**, אָבער אויב ער היט זיך נישט גוט ביי די 'גרעניץ', און ער איז חלילה נכשל געוואָרן מיט אַ ראיה אסורה, איז שפּעטער אַסאַך שווערער צו זוכן ביי אַלע איברים וואו דער יצר הרע האָט 'באַהאַלטן' זיין 'סחורה'...

מיר געפינען שוין אַזוי אויך אין חז"ל (ויק"ר פכ"ד, ו) אויף די ווערטער פון די שונמית וועגן אלישע (מ"ב ד, כז) 'הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא'. פון וואו האָט די שונמית געוואוסט אַז ער איז אַ הייליגער מאַן? זאָגט רבי איבון, 'מלמד שלא הביט בה מימיו' - ער האָט קיינמאָל נישט געקוקט אויף איר. פון דעם לערנען חז"ל, אַז יעדער איינער וואָס טוט זיך אָפּשיידן פון די ערוה ווערט אָנגערופן 'קדוש'. זעהען מיר פון דעם, אַז אַלעם ווענדעט זיך אין שמירת העינים! אויב דער מענטש היט זיינע אויגן ווערט ער אָנגערופן 'קדוש', און אויב נישט[יז]...

אַזוי האָט דער ראָפּשיצער רב זי"ע נאָכגעזאָגט אין נאָמען פון הייליגן רבי'ן פון לובלין זי"ע, אויפ'ן פּסוק (לעיל ט, יג) 'והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה'[יח], ווייל מיר ווייסן אַז 'כל הדרכים בחזקת סכנה'.

צדיקים האָבן געטייטשט ('בית אהרן', ליקוטים, ד"ה 'יציץ'), דעם פּסוק (ישעיה כז, ו) 'יציץ ופרח ישראל'. 'יציץ' - **מיט איין שלעכטן בליק ח"ו**, 'ופרח ישראל' - **פליהט אַוועק דאָס גאַנצע אידישקייט פון אַ איד ח"ו.** דורך איין בליק דאָרט וואו מ'טאָר נישט קוקן, פאַרלירט ער יעדן גוטן חלק וואָס איז דאָ אין איהם.

יז. דער 'קדושת לוי' זי"ע זאָגט (ליקוטים, ד"ה 'אותיות') אַ רמז אין דעם וואָס די אותיות ס' ע' פּ' צ', זענען געשטעלט געוואָרן איינע נעבן דעם אַנדערן, ווייל דער אות ס' איז פאַרמאַכט פון אַלע זייטן. איז עס אַ רמז, **ס'** - אַז אויב דו ווערסט פאַרמאַכן, **ע'** - דיינע 'אויגן', נישט צו קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן ח"ו. **פּ'** - אויך ווערסטו פאַרמאַכן דיין מויל (פה) נישט צו רעדן שלעכטע רייד, **צ'** - ווערסטו זיין אַ 'צדיק'.

פון זיינע הייליגע ווערטער לערנען מיר, אַז **ס'איז אוממעגליך צו זיין אַ 'צדיק', אויב מ'טוט נישט צוריקהאַלטן די אויגן נישט צו קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן.**

דער גאון בעל 'חפץ חיים' זי"ע האָט געזאָגט אויף די פּסוקים אין דער היינטיגער סדרה (טו, לט-מ) 'וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוקיכם'. פאַרוואָס זאָגט נישט די תורה די ווערטער 'והייתם קדושים לאלוקיכם', נאָך די ווערטער 'וזכרתם את כל מצות ה'' וגו', אַזוי ווי ער זאָגט נאָך 'למען תזכרו'.

האָט דער 'חפץ חיים' געזאָגט, אַז פון דאָ זעהט מען אַ מורא'דיגע זאַך, אַז דאָס **מקיים זיין אַלע מצוות פון די תורה, טוט נישט הייליגן דעם מענטש, אויב ער היט זיך נישט מיט די גדרים פון קדושה.** נאָר נאָך דעם ווי דער פּסוק זאָגט 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', קען מען זאָגן אַז ער וועט זוכה זיין צו זיין הייליג צום באַשעפער: 'והייתם קדושים לאלוקיכם' (ספר 'שביבי לב', להגה"צ רבי אליהו לאָפּיאַן זצ"ל, אַז ער האָט עס געהערט פון דעם 'חפץ חיים' זי"ע).

יח. מ'דערציילט, אַז די תלמידים פון ווילנער גאון זי"ע האָבן אַמאָל געזאָגט צו דעם גאון, 'איז עס דען אַ חכמה צו זיין פאַרמאַכט אין אַ צימער און לערנען'. האָט דער ווילנער גאון זיי געענטפערט: **ווער זאָגט אַז מ'דאַרף באַווייזן חכמות? דער אויבערשטער זוכט נישט קיין 'חכמות'...**

ער האָט געמיינט צו זאָגן, ס'איז טאַקע אַ גרויסע מעלה אויב דער מענטש גייט אויפ'ן גאַס און ער היט זיינע אויגן, אָבער דער אויבערשטער וויל נישט אַז דער מענטש זאָל אַליין ברענגען אויף זיך נסיונות.

דער גאון רבי פנחס עפּשטיין זצ"ל, ראש בית דין פון די עדה החרדית אין ירושלים, האָט דערציילט, אַז ווען ער איז געווען אַ יונגערמאַן, איז הרה"ק רבי שמחה בונם פון אָטוואָצק זי"ע אַרויפגעקומען אין ארץ ישראל, און ווען ער איז געגאַנגען אויפ'ן גאַס, איז זיין משמש געגאַנגען פאָראויס, און אַוועקגעיאָגט די פרויען. האָט רבי פּנחס זיך דעמאָלס געוואונדערט, פאַרוואָס זיי טוהען אַזוי, אַ זאַך וואָס איז נישט די סדר ביי מענטשן. טראַכטנדיג אַזוי, האָט הרה"ק רבי בונם'ל זיך אָנגערופן צו איהם:

- יונגערמאַן, צי דען האָסטו פאַרגעסן וואָס שלמה המלך ע"ה האָט געזאָגט (משלי ג, ז) 'אל תהי חכם בעיניך'... **מיט די אויגן, מאַכט מען נישט קיין 'חכמות'...**

אויפ'ן פּסוק 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם **אשר אתם זונים** אחריהם', האָבן מיר געהערט אַ וואָרט פון אַ חשוב'ן יונגערמאַן, אַז מיר געפינען נישט אַזאַ לשון ביי אַנדערע מצוות פון דער תורה. צום ביישפּיל, ביי 'לא תחמוד', זאָגט נישט דער פּסוק, **'אשר אתה חומד'**, אָדער ביי 'לא תרצח', זאָגט נישט די תורה, 'לא תרצח, **כי רוצח**

ממילא, אויב אַ איד איז 'טהור', איז עס אַ סימן אַז ער איז נישט געווען אויפ'ן וועג[יט]... (געברענגט אין ספר 'אבני זכרון', אות קיא).

אויך האָט דער רבי פון לובלין זי"ע געזאָגט (שם, אות קטז), מיר געפינען צוויי מאָל דאָס וואָרט 'אשרי'. **א.** ביים דאַווענען זאָגן מיר 'אשרי יושבי ביתך', און מ'פירט אויס דעם קאַפּיטל, 'תהלת ה' ידבר פי'. **ב.** קאַפּיטל קי"ט, פאַנגט זיך אָן מיט'ן פסוק 'אשרי תמימי דרך', און עס ענדיגט זיך מיט 'תעיתי כשה אובד'. דאָס איז אַ רמז, אַז דער מענטש וואָס איז מקיים 'אשרי יושבי ביתך' - ער זיצט אינדערהיים און ער היט זיינע אויגן, איז ער הייליג, און ער קען מקיים זיין 'תהלת ה' ידבר פי'. דאַקעגן, דער וואָס דרייט זיך אויף די וועגן ('תמימי דרך') און ער שטייט אין אַ סכנה ח"ו, איז דער סוף אַז ער וועט חלילה בלאָנדזשען - 'תעיתי כשה אובד'...

אויך האָט ער געזאָגט, אַז צוליב דעם איז דאָס קאַפּיטל 'אשרי תמימי דרך' געזאָגט געוואָרן אויף אַן אופן פון 'תמניא אפי' (יעדער אות פון די אל"ף-בי"ת, האָט אַכט פסוקים וואָס הייבן זיך אָן מיט דעם אות), מרמז צו זיין אַז ווען דער מענטש גייט אויפ'ן וועג, דאַרף ער 'אויסדרייען' זיין גאַנג צו אַכט זייטיגע וועגן, כדי זיך צו היטן בטהרה, אַז ער זאָל נישט געשטרויכלט ווערן ח"ו[כ].

מורא'דיגע ווערטער זאָגט דער 'תיקוני זוהר' (תיקון ע', דף לא.) אַז אַלע דינים ווענדן זיך אינעם דיבור פון מענטש, און אויך אין די אויגן, ווי חז"ל זאָגן (ב"ב קלא.) 'אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות', עכ"ל. דאָס הייסט, אַז דער דין פונעם מענטש ווענדט זיך אין דעם וויפיל ער היט די אויגן[כא] און דעם מויל.

גאָר גרויס איז דער שכר וואָס דער אויבערשטער צאָלט פאַר די וואָס האָבן מורא פון איהם, און היטן הייליג זייערע אויגן, ווי דער רבינו יונה שרייבט ('אגרת

אתה', א.א.וו.. נאָר ביי דעם לאו פון נישט קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן. דאָס איז דערפאַר, ווייל ביי אַנדערע עבירות קען דער מענטש זיך אָפּהיטן פון די עבירה, מיט'ן עצם באַשלוס און איינפירונג אַז ער וועט נישט טוהן די עבירה, און עס איז גענוג. אָבער ביי די דאָזיגע ענינים זאָגט די תורה באַזונדער, 'אשר אתם זונים'. **ס'איז נישט אַ מציאות אַז דו זאָלסט נישט נכשל ווערן, אויב דו וועסט נישט אַוועקשטעלן פאַר זיך גדרים און סייגים, צו שטיין אויף דער וואַך: 'ולא תתורו'.**

יט. אַ בחור האָט זיך אַראָפּגערעדט פון האַרצן פאַר'ן גערער רבי'ן, הרה"ק בעל 'לב שמחה' זי"ע, אַז ס'איז איהם שווער צו גיין אויף דער גאַס, און ער האָט געבעטן אַן עצה און הדרכה נישט נכשל צו ווערן מיט ראיות אסורות. האָט דער 'לב שמחה' איהם געזאָגט:

- **אויב ס'איז שווער צו גיין, גייט מען טאַקע נישט...**

ער האָט מסתמא געמיינט צו זאָגן, אויב דו קענסט זיך נישט אָפּהיטן, טאָרסטו זיך טאַקע נישט אַריינלאָזן אין אַ רוחניות'דיגע סכנה.

דערנאָך האָט דער 'לב שמחה' געשוויגן אַ קורצע צייט, און געזאָגט, אַז **אויב גייענדיג אויף די גאַס טראַכטסטו אין לערנען, איז די ראיה נישט קיין ראיה**, ווייל אויב דער קאָפּ איז 'פאַרנומען' מיט'ן טראַכטן וועגן תורה, 'זעהט' מען נישט אַנדערע זאַכן און זיי ווערן נישט אויפגעכאַפּט אינעם מח, ספּעציעל אַז וויבאַלד מ'איז פאַרנומען מיט תורה, האָבן דאָך די עקלהאַפטע זאַכן נישט קיין ווערד ביי איהם, פונקט אַזוי ווי דער מענטש וועט נישט אָפּציילן וויפיל קעץ דרייען זיך אויף די גאַסן, ווייל זיי האָבן ביי איהם נישט קיין שום ווערד.

כ. הרה"ק בעל 'בית ישראל' זי"ע האָט געזאָגט, אַז דער וואָס איז זוכה צו זיין ערליך אויך ווען ער גייט אויפ'ן וועג, איז 'אשרי חלקו', און ער איז זוכה צו 'תמניא אפי' - ער וועט שטייגן אַכט מאָל מער ווי ער איז געווען פריער ווען ער איז געווען אין שטוב. זיין פנים וועט שיינען אַכט מאָל מער...

כא. דער 'בית אברהם' שרייבט (חנוכה, נר ד, ד"ה 'ולא') אַז דער איסור פון הסתכלות שטייט אין דער תורה מיט'ן לשון ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם **'זונים'**. דאָס וואָרט 'זונים' איז אויך פון לשון **'מזונות'** - שפּייזן, ווייל **דער וואָס 'שפּייזט' זיך מיט קוקן דאָרט וואו מ'טאָר נישט ח"ו, טוט עס איהם שאַטן צו זיין פרנסה.** ער איז עס מרמז אין די ווערטער פון חז"ל (סוטה מח.) אַז זינט ס'איז בטל געוואָרן די טהרה, איז אַוועקגענומען געוואָרן דער טעם פון די פירות, ווייל **איינס ווענדעט זיך אין אַנדערן** [און וועגן דעם ווערט עס גערופן אין די

התשובה', יט כ) אַז דער וואָס הייבט נישט אויף זיינע אויגן, איז זוכה צו זעהן 'בנועם ה', מדה כנגד מדה'[כב], ווייל אַזוי זאָגן חז"ל (ויק"ר כג, יג) 'כל הכובש עיניו מן העריות זוכה ומקבל פני שכינה' - דער מענטש וואָס האַלט צוריק זיינע אויגן נישט צו קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן, איז זוכה צו זעהן די הייליגע שכינה[כג], ווי דער פסוק זאָגט (ישעיה לג, טו) 'עוצם עיניו מראות ברע', און ווייטער שטייט דאָרט (פסוק יז) 'מלך ביופיו תחזינה עיניך'[כד].

דער אויבערשטער זאָל העלפן, מיר זאָלן אַלע זוכה זיין צו גלייבן מיט אַ פעסטע אמונה, און זיך צו הייליגן מיט אַ הימלישע קדושה, אור חדש על ציון תאיר, במהרה בימינו אמן.

גמרא (ברכות כ. זבחים קיח:) **'זן'** עיניו מדבר עבירה, וואָס עס שטייט נישט אַזאַ לשון ביי איינעם וואָס רעדט לשון הרע: 'זן' פניו', א.ד.ג.].

דאָס איז נישט געזאָגט געוואָרן נאָר לגבי 'מזוני' - פרנסה, נאָר אויך לגבי 'חיי' - לעבן.

אַ בחור האָט זיך אויסגערעדט פון האַרצן פאַר דעם גערער רבי'ן, הרה"ק בעל 'בית ישראל' זי"ע, אַז אַ געוויסער מקובל האָט איהם געזאָגט אַז ס'איז דאָ אויף איהם אַ גרויסע 'עין הרע'. האָט דער 'בית ישראל' איהם געזאָגט: די גמרא זאָגט (ב"מ קז:) אַז 99 מענטשן שטאַרבן פון עין הרע און איינער שטאַרבט 'בדרך כל הארץ'. דאָס מיינט, אַז 99 מענטשן פון הונדערט 100 ווייל זיי האָבן נישט געהיטן די אויגן ווי געהעריג...

כב. הרה"ק רבי ישראל אבוחצירא זי"ע, באַקאַנט אַלס דער 'באבא סאלי', האָט אַמאָל געזאָגט פאַר אַ איד אַז ער ווייסט געגנוי וואו ער איז געווען אין אַ געוויסע צייט, און מ'האָט געזעהן אַז ס'איז געווען אָפּענער 'רוח הקודש'. ווען איינער האָט איהם געפרעגט ווי אַזוי ער האָט זוכה געווען צו אַזעלכע אָפּענע גילויים, האָט דער 'באַבאַ סאַלי' געענטפערט: **ווען מ'היט זיך די אויגן נישט צו קוקן וואו מ'טאָר נישט, איז מען זוכה אַז די אויגן ווערן געעפענט צו זעהן 'מראות אלוקים'.**

כג. הגה"צ רבי שמואל שפירא זצ"ל פון ירושלים, מגדולי חסידי ברסלב, איז געווען באַקאַנט מיט זיין שמירת העינים אויף אַ וואונדערליכן אופן, און עס דערציילן די געהויבענע אידן פון ירושלים, אַז זיי האָבן יונגערהייט געוואוינט נעבן רבי שמואל שפירא, און ווען מ'האָט איהם געזעהן גיין אויפ'ן גאַס מיט פאַרמאַכטע אויגן, האָט מען געקענט זיין זיכער אַז ער איז אַ סגי נהור רח"ל.

מיר האָבן געהערט פון הגה"ח רבי זאב לאַנדאַ שליט"א, אַז ביי די לוי' פון רבי שמואל שפירא, האָט הג"ר צבי חעשין זצ"ל געפרעגט יבלח"ט כ"ק הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א, וואָס טוט רבי שמואל יעצט. האָט רבי יעקב מאיר איהם אָנגעקוקט, ווי איינער זאָגט, וואָס פאַר אַן אָרט האָט אַזאַ פראַגע אין אַ צייט ווען 'מתו מוטל לפניו' רח"ל. האָט רבי צבי געענטפערט: **יעצט עפענט ער די אויגן...**

ער האָט געמיינט צו זאָגן, אַז ביז יעצט זענען זיינע אויגן געווען 'פאַרזיגלט' מיט אַ 'חותם בתוך חותם', אָבער יעצט האָט ער שוין אָפּענע אויגן, ווייל ער האָט שוין נישט פון וואָס מורא צו האָבן...

ער האָט געמיינט צו זאָגן, אַז דייקא נאָכ'ן פאַרמאַכן די אויגן מיט אַזוי פיל זיכוך ווי רבי שמואל האָט זיך מזכך געווען, קומט איהם יעצט דער גרויסער אור און די הייליגע תענוגים.

כד. דער בריסקער מגיד זצ"ל שרייבט אין זיין ספר 'מחזה עינים', אַז אַ איד האָט געבעטן אַ גדול בישראל אַן עצה און סגולה פאַר זכרון, ווייל ער שפירט אַז דער חוש הזכרון ווערט ביי איהם שוואַכער פון טאָג צו טאָג ל"ע. האָט דער גדול איהם געענטפערט: וואָס האָסטו צו בעטן פון מיר עצות, ווען דו אַליין זאָגסט צוויי מאָל יעדן טאָג די בעסטע עצה פאַר זכרון: 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, **למען תזכרו**'... די תורה זאָגט אונז קלאָר, אַז **קוקן וואו מ'טאָר נישט קוקן, און הרהורי עבירה, מאַכן פאַרלירן ח"ו דעם כח הזכרון פונעם מענטש**, און דאָס איז 'ברור ומוסכם' פון אַלע חכמי הרפואה [ענליך ווערט געברענגט אין ספר 'סיפורי חסידים', וועגן אַ איד וואָס האָט געבעטן פון קאָצקער רבי'ן זי"ע אַן עצה צו געדענקען דאָס לערנען].

ער ברענגט אַ ראיה דערצו פון דעם וואָס מיר געפינען אין די גמרא צוויי אמוראים וואָס זענען געווען גאָר שטאַרק אויסגעצייכנט מיט זייער זכרון: רב יוסף, ווי די גמרא זאָגט (ברכות סד.) אַז ער ווערט אָנגערופן 'סיני', ווי רש"י טייטשט, ווייל ער האָט געדענקט אַסאַך ברייתות, און אויך רב ששת, ווי די גמרא זאָגט (עירובין סז.) אַז רב חסדא איז געווען ממש איבעראַשט פון די בקיאות פון רב ששת, און **ביידע זענען געווען בלינד ל"ע** אויף ביידע אויגן...

מיר האָבן געהערט פון דעם מרא דעובדא, אַ יונגערמאַן וואָס אַ געוויסע תקופה איז דער זכרון געוואָרן גאָר שטאַרק אָפּגעשוואַכט ביי איהם ל"ע, און ער האָט פאַרגעסן סיי דאָס לערנען, און סיי מילי דעלמא. אויך האָט ער געליטן פון אַנדערע פּראָבלעמען אין געזונט, אין צוגאָב צו די פּרנסה וואו עס האָט איהם אויך נישט געשיינט דאָס מזל. ער איז געגאַנגען צו דאָקטוירים כדי צו הערן וואָס קען זיין די סיבה פון די שכחה וואָס נעמט איהם אַזוי אַרום, און ווי אַזוי מ'קען פאַרבעסערן דעם זכרון. די דאָקטוירים האָבן אָבער נישט געהאַט קיין עצה פאַר איהם, און דינסטאָג פּרשת שלח תשפ"ג, האָט דער דאָקטאָר איהם געזאָגט, אַז נאָך אַלע אונטערזוכונגען און 'טעסטן', האַלט ער נאָך אַלץ ביים 'אל"ף'... ער ווייסט נישט די סיבה דערפון.

דאָנערשטאָג פּרשת שלח, האָט ער געהערט אַ שיעור אין די ענינים פון די פּרשה, און צווישן אַנדערן האָט מען דאָרט דערמאנט די דערמאנטע ווערטער פונעם 'מחזה עינים', און עס האָט אַריינגעדרינגען טיף אין זיין האַרץ. ער האָט זיך געמאַכט אַ חשבון הנפש אויב ער גיט אַכטונג אויף זיינע אויגן אָדער נישט, און ער האָט געזעהן אַז ער האָט טאַקע אויפגעהערט צו שטיין אויף דער וואַך... ליידער, זענען זיינע אויגן ווי הפקר רח"ל, און ער ווערט געשטרויכלט אויף אַ קביעות'דיגן אופן. האָט ער זיך אונטערגענומען מיט אַ פעסטן באַשלוס אָנצוהייבן זיך היטן די אויגן, און כדי צו נעמען חיזוק דערויף, האָט ער אויך גענומען אויף זיך צו לערנען דעם ספר 'מחזה עיניים', און דער שטאַרקער רצון צוריקצובאַקומען אַ גוטן זכרון האָט זיך געשטאַרקט אויף איבעררעדענישן פונעם יצר הרע. עטליכע טעג שפּעטער, האָט ער שוין געשפּירט ביי זיך אַ היבשע פאַרבעסערונג, סיי אין דעם מצב פון זיין זכרון, און סיי ביי אַנדערע געזונטהייט-פּראָבלעמען און צום ערשטן מאָל אין אַ לענגערע צייט, איז דער חשבון אין באַנק נישט געווען אין אַ 'מינוס', (וואָס מ'רופט אויף דער ענגלישער שפּראַך: 'אָווערדרעפט')...

והייתם קדושים לאלוקיכם

עס האָט אונז דערציילט אַ חשוב'ער רב פון מאָנסי, אַז אַלס בחור האָט ער געלערנט אין אַ באַקאַנטע ישיבה, אָבער ער האָט נישט באַוויזן זיך אייצוגלידערן אין די ישיבה ווי געהעריג, ווייל עס האָבן דאָרט געלערנט אַסאַך בחורים וואָס טייל פון זיי זענען געווען עלטער פון איהם, און זיין גאַנצער לעבנס-שטייגער איז נישט געווען צוגעפּאַסט צו דעם 'הלוך ילך' אין די ישיבה. האָט ער זיך אויסגערעדט פאַר זיין טאַטן, איבער די שוועריגקייטן וואָס ער גייט אַריבער, און עס געלינגט איהם נישט זיך 'אַריינצואַרבעטן' אין ישיבה. האָט זיין טאַטע איהם געראטן אַריבערצופאָרן צום פּשעוואָרסקער רבי'ן, הרה"ק רבי יאַנקעלע זי"ע, און בעטן פון איהם אַן עצה און ברכה.

איז דער בחור געפאָרן אויף שבת קיין אַנטווערפּן צו הרה"ק רבי יאַנקעלע. מוצאי שבת, איז ער אַריינגעגאַנגען מיט אַ קוויטל, און ער האָט אויפגעשריבן אויפ'ן אונטערשטען טייל פונעם קוויטל, אז ער בעט א ברכה ער זאָל זוכה זיין צו לערנען 'אָן מניעות' (שטערונגען). האָט הרה"ק רבי יאַנקעלע זיך אָנגערופן - בלשון בתמיה - **'אָן מניעות.... אָן מניעות'... די בענקלעך און דער טיש שטייען אָן מניעות. זיי זענען אָבער נאָר בענקלעך און אַ טיש... אַ מענטש, אַ בר דעת, האָט מניעות, און די עבודה פון אַ איד איז צו שטאַרקן זיך אויף אַלע מניעות.**

הרה"ק רבי יאַנקעלע האָט צוגעגעבן: דער פּסוק זאָגט (פרשתינו טו, לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם **אשר** אתם זונים אחריהם'. דער פּסוק זאָגט נישט אַ לשון ספק, **'אם** אתם זונים', נאָר '**אשר** אתם זונים' (וואָס איז משמע אַ לשון וודאי), ווייל **אַזוי האָט דער אויבערשטער באַשאַפן דעם מענטש - 'אשר אתם זונים אחריהם'... דער תפקיד און עבודה פון אַ איד איז, 'ולא תתורו'...**

דער פּשעוואָרסקער רבי האָט אויסגעפירט: **איך קען דיר נישט ווינטשן אַז דו זאָלסט נישט האָבן מניעות... וואָס איך קען דיר יאָ ווינטשן איז, אַז דו זאָלסט האָבן 98 פּראָצענט הצלחה, און צוויי פּראָצענט מניעות...**

ס'איז פשוט, אַז מיר דאַרפן מתפלל זיין מ'זאָל זוכה זיין צו דינען דעם אויבערשטען ברוך הוא מיט מנוחת הנפש און מנוחת הדעת, אָן קיין שום מניעות און שטערונגען. אַלע 'מניעות' זאָלן ווערן איבערגעדרייט צו 'נעימות' (וואָס האָט די זעלבע אותיות ווי 'מניעות'...). מ'דאַרף אָבער געדענקען בשעת דעם נסיון, און ווען עס קומען אונטער פאַרשידענע טירדות, **אַז דייקא דורך די טירדות קען מען שטייגן, און ווי באַליבט ס'איז פאַר דעם אויבערשטען ברוך הוא, ווען אַ איד באַמיהט זיך צו טוהן דעם רצון פון באַשעפער מיט'ן גאַנצן האַרץ, טראָץ אַלע שטערונגען.** גאָר אַ גרויסן שכר באַקומט אַ איד, אויב ער שטאַרקט זיך אויף זיין טבע.